

ILUSTROVAL FRANTIŠEK HÜBEL

Žabia studňa

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Marga bola sirôtka bez otca a mamky, obaja sa jej jeden za druhým na akúsi plia-gu-chorobu pominuli. A ona vyrastala medzi čeladou na Bratislavskom hrade. Jeden jej podal kôročku, druhý jabĺčko a kuchár vše aj

za varešku kaše. Či takej omrvine veľa treba? Napokon si všimla Margu hradná pani a kázala si ju poslať k sebe do komnát. Najprv iba na drobné posluhy — veď dievča malo len zo osem rokov — a už potom, však sa uvidí.

„Tak akože sa ti žije v bielych komnatách?“ spýtal sa raz Margy kuchár, keď jej kládol na podnos občerstvenie pre paniu: čaj a drobné pečivo.

„Ešte nie najhoršie,“ vraví Marga, „len keby som sa tak nebála panej.“ A dodala tíško: „Ona hneď za každú chybu dá človeku založiť husle hanby.“

Kuchár hodil rukou:

„Husle, to by ešte nebolo najhoršie. Oveľa horšie je metla. Keď ti tak vytnú pol šilinga.“

„A to je koľko?“

„Päťdesiat po holom. Človek sa až tak kúpe v krvi.“

„Ja sa veľmi bojím,“ zašepkala Marga a brala sa s podnosom. Len aby ho šťastlivo doniesla! Len aby jej z neho dačo nespadlo!

Raz pani grófka rozkázala Marge doniesť vody do krčiazka.

Nádrž, čo slúžila za studňu, bola hlboká, a krčiazok vzácny, zlatými lístčkami vybíjaný.

Jaj, len aby mi nespadol do vody! trpla Marga, keď sa načahovala nad obrubník.

Ledva si to pomyslela, už sa jej krčiazok vyšmykol z ruky a klesol na dno.

Dievča sa horko rozplakalo. Pani grófka jej za ten krčiazok dá založiť husle hanby. Alebo jej dá vyťať metlou pol šilinga, ak nie i celý. Slzy ako hrachy cupkali do vody a vybíjali v nej jamky, až sa od nich po hladine kolesá rozbíhali.

A vtom — hľadže! Na samom prostriedku nádrže sa vynoril žabiak. A v pysku držal utopený krčiazok.

Marga sa náramne potešila. Naklonila sa nad vodu, do jednej ruky opatrne chytila krčiazok a do druhej žabiaka. Od radosti, že ju zachránil pred paniným trestom, vtisla mu na široké ústa bozk.

„Ďakujem ti, žabiak, nikdy na teba nezabudnem!“

„Aj ja ti ďakujem, Marga,“ prehovoril žabiak ľudským hlasom. „Sľúb mi, že až vyrastieš, vydáš sa len za toho, kto preskočí z jednej hradnej veže na druhú. Či sľubuješ?“

Marga sa rozosmiala:

„Takého mládenca by som rada poznala. Za takého by som sa raz vďačne aj vydala.“

„Tak dobre,“ vraví žabiak, „len aby si nezabudla!“

Ale horkýže nezabudla! Roky sa míňali, povinností pribúdalo a dievčaťu dávno vyfučala z hlavy tá detská príhoda.

Cvičená od útleho veku, vedela Marga vo všetkom ulahodiť pani grófke, takže sa časom stala jej prvou komornou. Pani ju chcela mať jednoducho nablízku, a to nielen pre bystrosť a šikovnosť, ale aj pre krásu, ktorá jej žiarila z tváre, postavy a z každého pohybu. Pani grófka patrila k tým, čo sa radi obklopovali krásou, či to už bola krása maľovaná, vytesaná — alebo živá.

V tom čase sa začali obšmietať okolo Margy aj všelijakí mladí páni, jednak urodzení, jednak neurodzení. Tí prví, že by sa s ňou radi zabavili, a tí druhí, že by sa s ňou radi oženili. Dokonca aj nemý Marek, paholok z koniarne, potajomky položil Marge na prah komôrky pierko lesných jahôd. Marga sa začudovala, ktože jej to? Marek jej veru ani na um nezišiel, možno ani nevedela, že taký je.

Napokon si to premnohé chlapské zaliečanie všimla aj hradná pani a usúdila, že je načase Margu vydať. Sama jej hneď vybrala aj ženícha: hradného strážmajstra.

Zarmútila sa Marga, lebo strážmajster bol človek tvrdý a mrchavý. K panstvu, ktoré mala dosiaľ nad sebou, jej pribudne ešte aj tento surový vojak. Lenže či sa poddanské dievča mohlo sprotiviť panskej vôli? O tom

škoda i hovoriť. Nik sa jej ani nič nespýtal, len sa hneď chystala svadba. Veľká svadba, na ktorej bude nielen hradné služobníctvo, ale aj hradné panstvo.

Uberá sa svadobný sprievod do hradného kostola na sobáš, a tu ti mu, práve keď išiel povedľa vodnej nádrže, vkročí do cesty mládenec: vysoký, svižký, s nohami ako jeleň, súci veru. A celý v zelenom. Kde sa ten tu vzal?

Zastane si mládenec tvárou v tvár mladuche a vraví:

„A či si už zabudla na svoj sľub, Marga?“

A ona v pomykove:

„Na aký sľub? Veď som ja nikomu nič nesľubovala.“

„A ba si veru sľúbila: že sa vydáš len za toho, kto preskočí z jednej hradnej veže na druhú. Nuž, pán ženích,“ obrátil sa k mladému zaťovi, „môžeš skákať prvý.“

Do strážmajstra vstúpil náramný srd: takéto frčky mu hádzať na jeho vlastnej svadbe! Vytasil šabľu a zahnal sa na mládenca. Aj by ho bol naveky rozfaklil, lebo mládenec sa nemal čím brániť, no ten v pravej chvíli vyskočil, ani čo by mal na nohách krídelká. Vyskočil, a už stál na hradnom obluku. A potom z nižšieho obluka na vyšší, z nižšieho na vyšší, až sa vyšvihol na samý vrcholec hradnej veže. Zakýval Marge zeleným klobúkom a zvolal:

„Keď sa ženil môj otec, skočil pre mladuchu

z Tatry na Trimatru, a ja by som nemal preskočiť z veže na vežu?“

Rozhojdal sa v kolenách a huš! Prefrngol na druhú hradnú vežu.

Svadobní hostia zhikli a zavolali: „Vivat!“ A Marga sa od radosti rozosmiala.

V tej chvíli zelený mládenec čiahol do vrecka a rozhodil po nádvorí za hrst strieborníakov. Čiahol do vrecka a rozhodil za hrst zlatiek. Ešte raz čiahol do vrecka a rozhodil za hrst perál.

Vrhli sa hostia na zlatky ani sliepky na zrno. Aj ženích sa vrhol, hoci mu v tom trošku prekážal parádny mundúr. Ba ani hradnej panej sa neťažilo zohnúť po utešenú perlu, veľkú ani bôb.

Jedine nemý Marek, paholok z koniarne, na mladuchu Margu hľadel a ona zasa v očarení na vežu. A potom...

Keď už hostia všetky peniaze aj perly vyzbierali a znova pozreli na hradnú vežu, zeleného mládenca tam už nebolo. Zmizol, ani čo by sa bol do zeme prepadol. A s ním akoby sa prepadla do zeme aj mladucha Marga. Nik nevedel, kde sa podeli, len nemý Marek v ohromení na hlbokú nádrž ukazoval. Zhrčili sa ľudia okolo obrubníka, ale nič nevideli. Iba čo sa podaktorým zazdalo, že sa voda pri okraji akomak vlní, ani čo by sa na nej strácal posledný kruh. Tu niektorí začali vravieť, že im bol zelený mládenec od prvej chvíle podozrivý, keď sa tak nečakane práve pri studni zjavil, a veru — nezbadali ste? — trošku aj páchol bahurinou a žaburinou. Istotne to bol mládenec zo žabieho sveta, tvrdili.

Stratila sa komorná Marga, nikdy ju už nikto nevidel. A tej nádrži prischla odvtedy prezývka: Žabia studňa.

Matka Zem

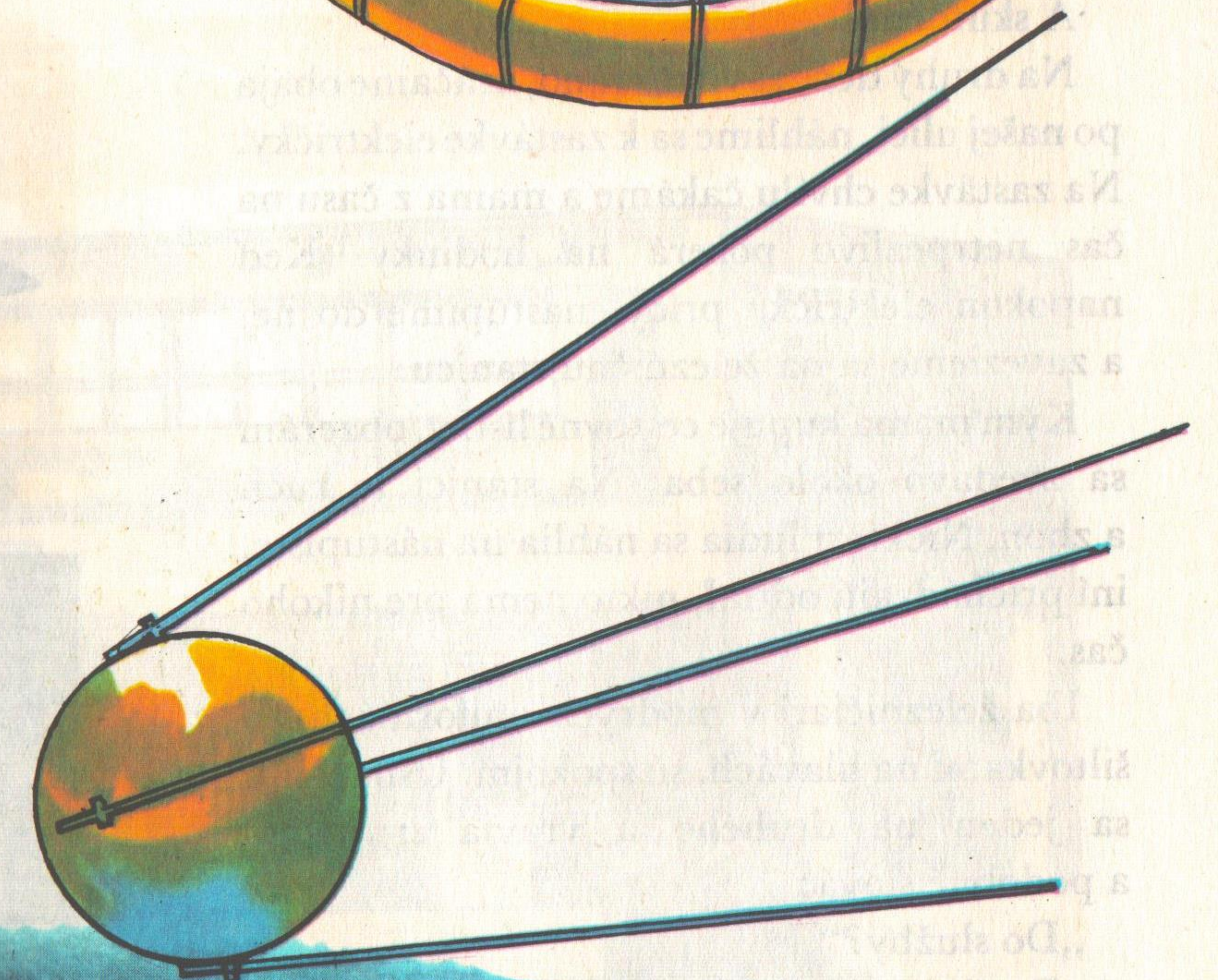
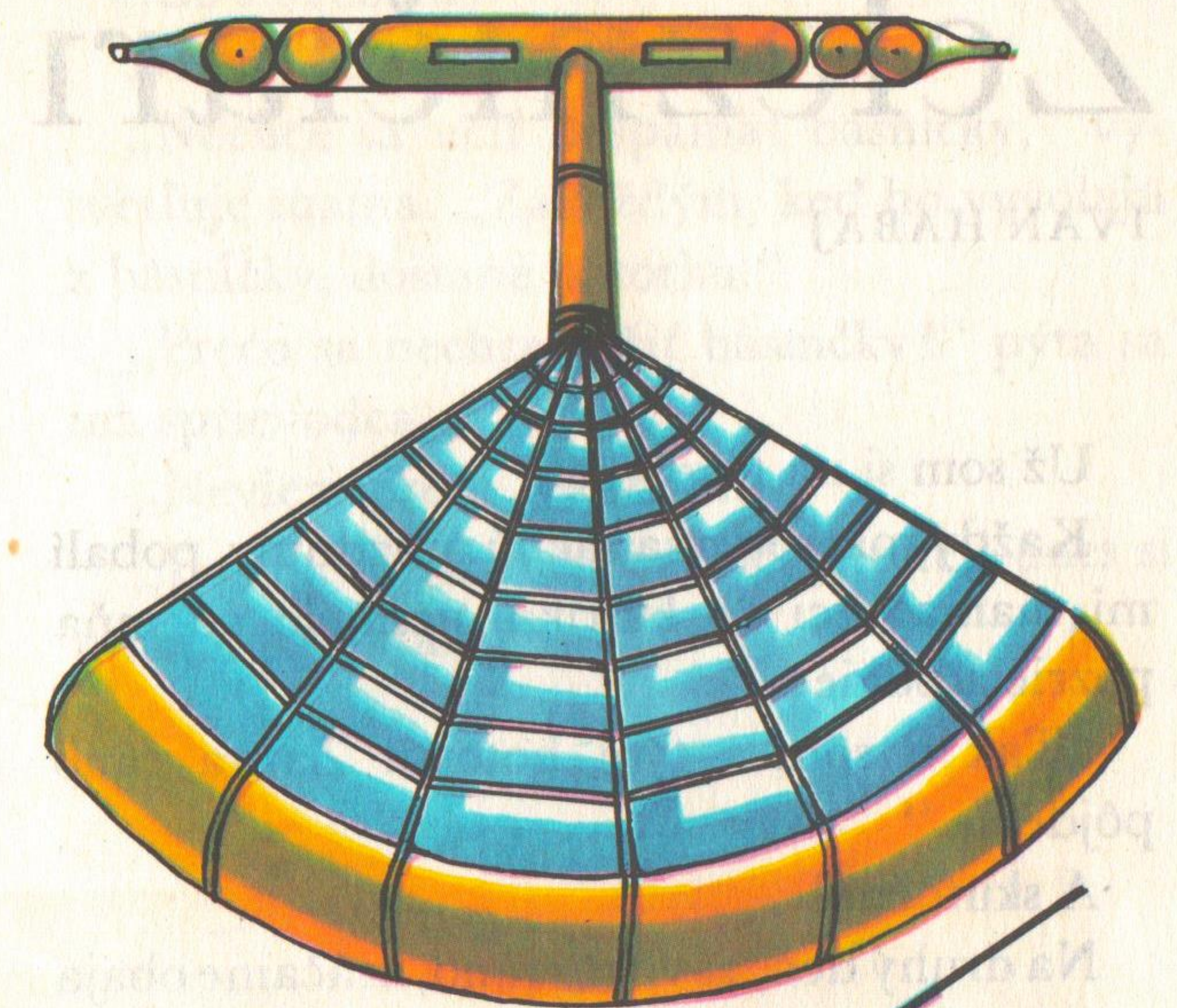
TOMÁŠ JANOVIC

*Tá stará dobrá zemegula
vezie nás všetkých na chrbte
aj v decembri, aj koncom júla.
Len sa vy na nej nemrote,*

*len sa vy na nej nepobíte,
lebo vás zhodí zo sedla
a rovno na zem. Neveríte?
Už viacerým to vyviedla.*

*Každý má na nej svoje miesto,
tak budme dobrí na seba
a spievajme si všetci cestou,
veď iné deťom netreba —*

*aj v decembri, aj koncom júla
nech sen nám oči pozlátí.
Tá stará dobrá zemegula
vezie nás všetkých v objatí.*

Železničiar

IVAN HABAJ

Už som si na to zvykol.

Každý rok, sotva sa začnú prázdniny, pobalí mi mama veci do kufríka, nescelo na mňa pozrie a povie:

„Tak a som s tým hotová. Zajtra ráno pôjdeme.“

A skutočne!

Na druhý deň, zavčasu ráno, kráčame obaja po našej ulici, náhlime sa k zastávke električky. Na zastávke chvíľu čakáme a mama z času na čas netrpezlivo pozerá na hodinky. Keď napokon električka príde, nastúpime do nej a zavezieme sa na železničnú stanicu.

Kým mama kupuje cestovné lístky, obzerám sa zvedavo okolo seba. Na stanici je ruch a zhon. Niektorí ľudia sa náhlia na nástupište, iní prichádzajú odtiaľ, nikto nemá pre nikoho čas.

Iba železničiar v modrých uniformách, so šiltovkami na hlavách, sú spokojní. Usmievajú sa jeden na druhého a vravia si takéto a podobné slová:

„Do služby?“

„Do služby.“

„A ja sa už vraciam domov.“

„Odkiaľ ideš?“

„Z Brna.“

„Už nechodíš na Žilinu?“

„Už nie.“

„Ja mám teraz Komárno, ale iba dočasne.“

„Ajajaj, to si teda žiješ!“

„Hej, ale čoskoro sa to skončí.“

„Maj sa dobre, Štefan.“

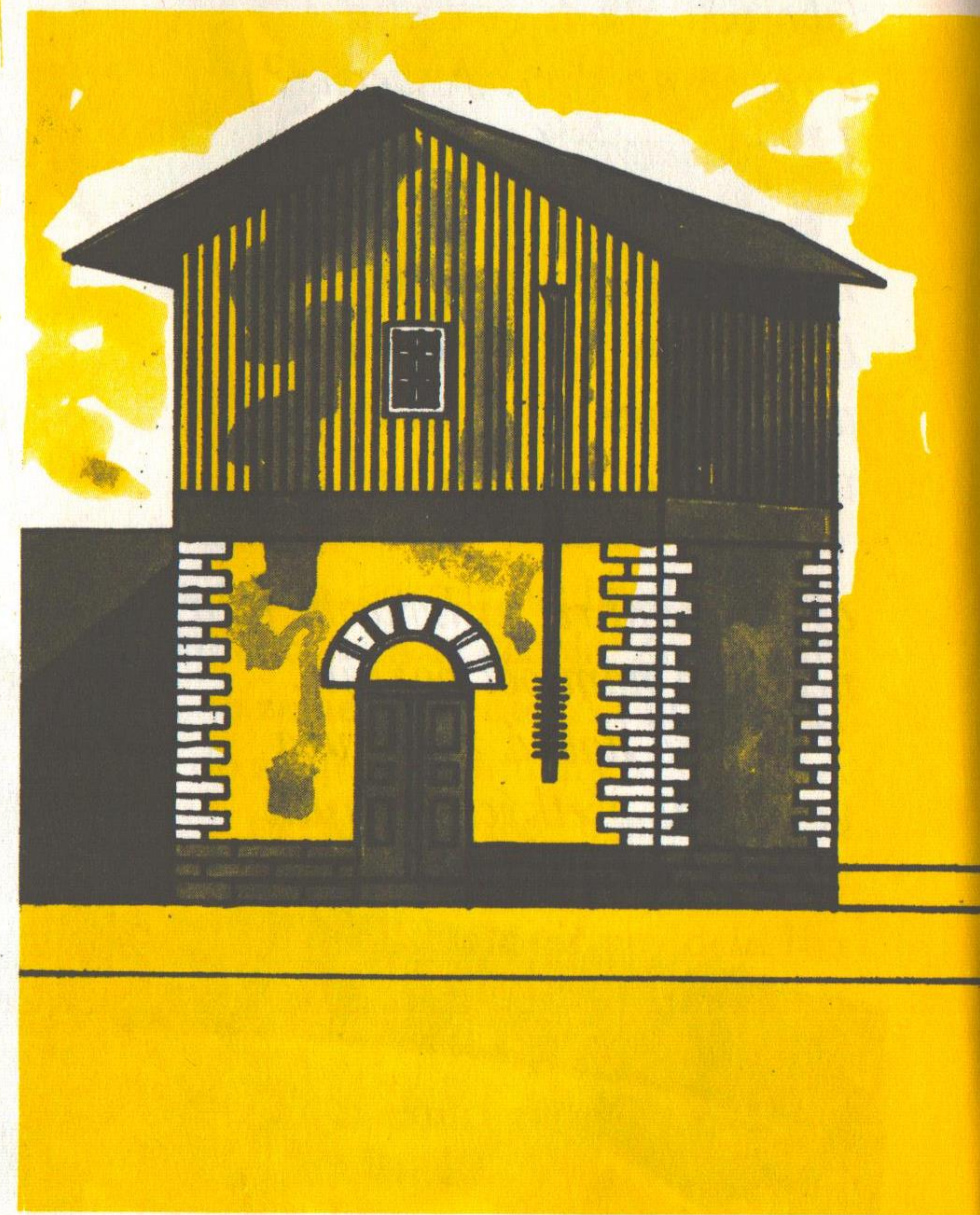
„Aj ty, aj ty.“

A rozchádzajú sa bez toho, že by si podali ruky. Vedia, že čoskoro sa opäť stretnú na niektorej stanici, možno tu a možno inde, možno na severe, možno na juhu.

Železničiarov mám rád. Aj môj starý otec bol železničiar. Keď cestujeme s mamou k babke, neraz sa stane, že sa sprievodca mame takto prihovorí:

„Ale, Žofka! Dobrý deň.“

„Dobrý deň.“

„Kdeže ideš?“

„K mame,“ vraví moja mama.

„Na dovolenku?“

„Ale nie, iba chlapca vediem na prázdniny.“

„A ja, že aj ty zostaneš,“ vraví sprievodca.

„Nemôžem,“ vyhovára sa mama, „nedostala som dovolenku, teraz máme najviac práce u nás v reštaurácii.“

„Veru, ľudia cestujú sem a tam, aj vlaky sú oveľa plnšie než inokedy.“

„Tak, tak,“ prikyvuje mama.

„Však pôjdeš za ním potom,“ hovorí sprievodca.

„Pravdaže,“ vraví mama.

„Zo slovenčiny.“

„Ale choď! Čo nevieš po slovensky?“

„Nechce sa učiť naspamäť básničky,“ vysvetľuje mama. „Zakaždým, keď ho vyvolajú z básničky, dostane päťorku.“

„Prečo sa nechceš učiť básničky?“ pýta sa ma sprievodca.

„Neviem prečo,“ vravím.

„Ja som sa rád učil básničky, ešte i dnes si mnohé pamätám.“

„A ty čo?“ obracia sa ujo sprievodca ku mne. „Aké si mal vysvedčenie?“

„Jednu trojku, dva dvojky a ostatné jednotky,“ oznamujem mu.

„Trojku? Z čoho trojku?“

„Ja si ich rád iba čítam, nerád sa ich však učím naspamäť,“ bránim sa.

„Ale veď čo tam po tom, hlavná vec, že si v ostatnom dobrý,“ zvrtné sprievodca reč na niečo iné, obyčajne spomenie môjho dedka,

maminho otca, ktorý bol na tejto trati štyridsať rokov rušňovodičom.

„Tvoj starý otec, to bol teda chlapík! Poznal som ho dlhé roky, statočný človek to bol,“ hovorí sprievodca, potom zmlkne a zamyslí sa.

Ja v takých chvíľach som nesmierne pyšný na svojho dedka, a zrazu mi je do plaču, pretože si uvedomím, že tam, kde s mamou ideme, už nášho dedka nenájdeme, už nás nebude čakať pri záhradnej bránke s košíkom skorých hrušiek na privítanie...

„Tak teda ideš k babke,“ pokračuje sprievodca. „No len choď, choď, poteší sa babka, poteší,“ potom priloží dva prsty k štítku čiapky a žmurkne na mňa, a odíde si za svojou robotou. „Cestovné lístky, prosím,“ znie kdesi vpredu.

Vezieme sa širou krajinou. Čoraz viac sa vzdalujeme nášmu mestu. Vlak uháňa na východ, v ústrety slnku. Okolo nás sa mihajú

telefónne stĺpy. Na stĺpy navešali montéri množstvo drôtov. A drôty nemlčia, ustavične si pobzunkávajú akúsi čudnú melódiu, bžžž, bžžž...

Vedľa železničnej trate žltnú sa lány obilia. Steblá hrdo stoja v zástupoch, šveholia plnými klasmi, a to je príznak toho, že čoskoro prídu na polia ľudia a stroje, pokosia lány, zrnom obilnín naplnia sýpky.

Ja sedím pri okne, mama sedí vedľa mňa. Naproti nás drieme starý ujo železničiar, šedivú hlavu prikrýva si tmavomodrým železničiarškim kabátom. Na výložkách jeho kabáta lesknú sa striebřisté hviezdičky, drobné hviezdičky, drobučké ako mušky. Tie nenápadné hviezdičky znamenajú, že ujo železničiar nie je nijakým vyšším hodnostárom, že je obyčajným radovým železničiarom, ktorý sa teraz, unavený, vracia z nočnej smeny a ktorému sa určite sníva o pohodlnej posteli v tichej

izbe, alebo o chutnej gulášovej polievke, ktorú mu jeho žena azda práve teraz varí.

Takýchto jednoduchých železničiarov mám najradšej. Aj napriek tomu, že majú pokrčené uniformy! A preto som ticho, krčím sa na lavici, bojím sa, aby som uja železničiara nevyrušil zo spánku.

O tom všetkom a o všeličom inom premýšľam, keď tu zrazu mama prevraví:

„Čo si taký zamračený, čo ti je?“ pýta sa ma a skúmavo si ma obzerá.

„Pssst, tichšie, zobudíš ho,“ šepocem a ukazujem na spiaceho

„Neboj sa, nezobudí sa,“ vraví mama a stíšuje hlas.

„Určite je unavený, celú noc robil,“ zdôverujem sa mame so svojou myšlienkou.

„Ako vieš, že celú noc robil?“

„Tak,“ vravím. „Keď je ospalý, určite sa v noci nevyspal.“

„Myslíš?“ pýta sa mama pochybovačne.

„Právdaže!“ vravím.

Mama neodpovedá, iba sa akosi čudne usmieva.

Ja sa opäť pohrúžim do myšlienok a odrazu aj na mňa prichádzajú driemoty. Vtom však už mi mama vraví:

„Preber sa, o chvíľu vystupujeme, musíme sa pripraviť.“

A o chvíľu už škripu brzdy, vlak zostáva stáť a my vystupujeme.

A potom už kráčame po chodníku vedľa železničnej trate a v diaľke vidíme babkin domček. Ale kým dorazíme k babke, musíme prejsť okolo dvoch iných domov, ktoré stoja tesne pri trati.

Najprv prechádzame pomimo domu uja Ivaniča. Ujo Ivanič je obchádzkárom na železnici, celé dni trávi doslova na koľajniciach. Kontroluje svoj úsek trate, udiera kladivom po železe, stará sa o bezpečnosť

cestujúcich. Nazerám ponad plot do dvora, uja Ivaniča nevidno, už je určite v robote.

V druhom dome bývajú Kotlárovci, Aj oni sú železničiarška rodina. Konča ich záhrady odbočujeme doľava, ideme po chodníku,

blížime sa k babkinmu domu. Babkin domček je vymaľovaný na bielo, predná záhradka je plná všakovakých kvetín, už z diaľky nám bije do očí ich nádhera. Zachádzame za stromoradie agátov a babkin domček strácame na chvíľu z očí. A keď sa potom opäť vynárame zo splete zelene, už je domček na dosah ruky, a na priedomí nás predsa len ktosi víta. Áno, stojí tam naša babka a ja sa v tej chvíli púšťam do behu, utekám, utekám k nej. A keď som už celkom blízučko, keď som už iba dva kroky od babky, šibnem zrakom po košíku, ktorý babka drží v rukách, a vidím, že je plný skorých hrušiek.

Keď bolela mamu hlava

MILAN HUDEC

„Pozri, aká je krásna,“ ukazuje Zuzka mame bábiku, len čo vošla do predsiene.

„Odkiaľ ju máš?“ pýta sa mama a zvedavo berie bábiku do rúk.

„Našla som ju,“ vraví Zuzka. „Ležala v parku pod lavičkou.“

„Ja som ju našla,“ povie z ničoho nič Zuzka.

Mama mlčky prikývne, a potom bez slova odíde do obývačky.

Zuzka ide za ňou, bábiku si nesie so sebou.

„Možno by ju bol v noci roztrhal

Mama mlčky sedí, čosi zašáva a na Zuzku sa ani neobzrie. Zuzka príde k nej, oprie sa jej hlavou o plece, ale mama si ju nepritúli k sebe, neprejde jej rukou po vlasoch.

„A rozprávku mi povieš?“

Mama sa pozrie na Zuzku, chvíľu sa na ňu smutno díva a potom mlčky pokrúti hlavou. „Nie, bolí ma hlava,“ vraví.

Zuzka ide do svojho kútika. Vykladá si z prúteného koša hračky, rozkladá si ich po zemi, ale potom sa na ne iba neprítomne díva a díva. Zrazu vstane, zoberie bábu a podíde k mame.

„Pôjdeš so mnou, mamička?“

„Kde mám ísť s tebou?“ zatvári sa nechápavo mama.

Zuzka mlčí a oči klopí k zemi.

„Tak poď,“ súhlasí mama a vychádza z izby. Na chodbe zostane však stáť. „A teraz kde?“ pýta sa. „Do parku?“

Zuzka očervenie a potom očami ukáže na dvere oproti a čaká, čo urobí mama. Ale mama stojí, nehýbe sa. Zuzka ide k dverám a zaklope.

„Kto je tam?“ počuť spoza dverí dievčenský hlások.

„Ja,“ hovorí ticho Zuzka. „Ja som to, otvor.“

„Otvorím,“ ozve sa z druhej strany a hneď nato stojí pred Zuzkou malé dievčatko.

„Tu máš,“ vraví Zuzka hanblivo a rýchlo podáva prekvapenému dievčatku bábiku. „Zabudla si si ju v parku.“

Dievčatko sa usmeje, schytí bábu do náručia a rozbehne sa s ňou bez slova dnu.

„No poď,“ povie mama Zuzke, keď sa zavreli za dievčatkom dvere.

Zuzka urobí krok, druhý, a potom sa spýtavo pozrie na mamu:

„Ešte ťa bolí hlava?“

„Nie,“ trochu-trošičku sa pousmeje mama.

„Už ťa nikdy ani nebude,“ povie rýchlo Zuzka a pritúli sa k mame.

pes,“ vysvetľuje mame. „Tak som ju radšej našla.“

„Možno,“ povie ticho mama.

Zuzka začne bábiku vyzliekať. Keď jej zoblieka blúzku a sukničku, berie do rúk hrebeň, aby jej rozčesala dlhé vlasy. Ale zrazu ju hra s bábikou neteší. Češe ju, no ukradomky pokukuje po mame.

„Pod lavičkou?“ krúti mama hlavou a podáva bábiku naspäť Zuzke.

„Neklamíš ma?“

„Neklamem,“ hovorí Zuzka.

„Tak sa umy a poď večerať,“ vraví jej mama akosi posmutnele. A veselá nie je ani pri večeri. Ba ani nehovorí ako zvyčajne. Je vážna, oči má akési tmavé.

Herbár

TOMÁŠ JANOVIC

Je nedela. Táňa ešte spí, ale Kata už dávno vstala. Pozrela sa do záhrady a nechce veriť vlastným očiam. Všetky stromy sú ako z farebného papiera. Kata sa veľmi potešila, lebo už dávno túžila mať vlastný herbár. Urobila kotrmelec a vyletela z domu ako strela.

Kata kričí, Kata stvára.
Zbiera listy do herbára.

Žlté, hnedé, červené.
Zbiera farby jesene.

Už je herbár skoro plný.
List sa vedľa listu vlní.

A keď má ich celý stoh,
od únavy padá z nôh.

Vyšiel mesiac. Moja Kata,
chvíľu planá, chvíľa zlatá,

vie, že musí spinkať. Nuž,
dá si herbár pod vankúš.

Sotva si však lahla, herbár jemne zazvonil. Cink-cink. Cink-cink. Vyberá ho rýchlo spod vankúša a nechce veriť vlastným očiam. Na listoch sú malé zvončeky.

Namojveru, vravím Kate, veď toto vôbec nie sú listy zo stromov! Toto sú celkom obyčajné čiap-

ky trpaslíkov! Chudáci malí; keď si lietala po záhrade ako divá, tak sa nalakali, až im čiapky popadali na zem.

Žlté, hnedé, červené.
Tváre mali zdesené.

Teraz smutne hľadia z trávy,
veď sú všetci holohlaví.

To je tvoje dielo, Kata!
A čo vraví moja zlatá?

„Len ma pochváľ za ten krik!
Dosiť predsa ešte nik

nemal herbár, ktorý by mu
jemne zvonil celú zimu!“

O mládencovi a dvanástich kohútikoch

ELENA CHMELOVÁ

Kde bolo, tam bolo, v sedemdesiatej siedmej krajine žil raz jeden pastier a mal jediného syna. Keď už syn dorastal do mládeneckých rokov, pomáhal otcovi kravy pásť, ale čože, keď obaja ťažko z otcovho pastierstva vyžili. Naostatok, keď ich zas bieda priprela, mládenec hovorí otcovi:

„Otec môj dobrý, z takejto roboty nám je obom nič. Idem vás ja tu nechať, pôjdem si do sveta šťastie hľadať.“

Takto sa od otca odobral a šiel do ďalekého sveta.

Išiel, išiel, až prišiel do dediny, a tam si pýtal robotu. Ponúkal sa, že by šiel za pastiera, ale ho nechceli.

Prišiel do druhej dediny a ponúkol sa v bohatom gazdovstve, že by šiel za paholka, ale ho vysmiali. Gazda mu vraví:

„Tebe treba ešte veľa halušiek zjesť, aby si mohol byť paholkom.“

Vzdychol si mládenček a zašiel v tretej dedine rovno do mlyna, či by mu robotu dali a na haluškách ho chovali, aby zmocnel.

„Jaj, synak, v mlyne treba sily aj za troch chlapov,“ povedal mu mlynár. Veď by ťa spod vreca ani vidieť nebolo a kolená by sa ti podlamovali. Príd, keď zmocnieš.“

Mlynárka sa zľutovala nad biednym mládenčekom a nakládla mu trocha halušiek do mištičky, aj krajec chleba mu na cestu dala.

Mládenec sa poďakoval a vzdychajúc išiel ďalej, kam ho oči viedli. Večer sa dostal do hory a tam ho i noc zašla.

„Kde ja pôjdem teraz?“ hútal si. „Veď ma tu hádam i zvery rozdria-

Nevychovaný Ara

RUDO MORIC

Po Monarchových krstinách odovzdal mi riaditeľ zoologickej záhrady trvalú voľnú vstupenku, aby som mohol hocikedy prísť do tohto raja zvierat.

„Kedykoľvek sa vám zažiada, môžete navštíviť svoje krstňa,“ vraví riaditeľ a ja som sa úprimne potešil. Len čo budem mať chvíľku voľna, skočím si sem na prechádzku. Pomaznem sa s Monarchom, popozieram zvieratká, užijem prírody.

A tak som trvalý voľný vstup do zoo začal v hojnej miere využívať.

Jedného popoludnia zastihol som v zoo samého riaditeľa.

„Vitajte, prišli ste pozrieť svoje medveďa?“

Prisvedčím a riaditeľ ma sám odprevadil ku kletke. Monarchu vypustili na lúčku a ja som sa s ním poihral, ponaháňal, potom som ho vzal na ruky a nechal som sa poobližovať.

Keď bol Monarch znova v kletke, vzal ma riaditeľ pod pazuchu a tajomne vraví:

„Ukážem vám dačo zaujímavé.“

„A čo to má byť?“

„Vydržte, rarita!“

A ťahá ma v tú stranu, kde sú kletky s vtákmi.

Bol som zvedavý, priam nedočkavý, čo to bude za zaujímavosť.

Prišli sme medzi papagáje. Velikánska, priestranná kletka a v nej zo desať druhov papagájov. Všetelijakých farieb. Je tu čisto biely kakadu s našuchoreným chocholcom. Je tu aj kakadu žltochvostý, i niekoľko papagájov vlnkovaných, každý inej farby. Najkrajší je ten s krásnymi modrými škvrkami na krku.

Ale najväčšmi ma zaujal velikánsky papagáj, čo s chvostom môže mať okolo tri štvrté metra.

„Nádherný exemplár,“ vravím.

A papagáj akoby vytušil, že o ňom je reč, priletel k nám, pazúrmí sa zachytil o oká sieť a bezočivo si nás obzerá, i čosi žvatle hrubým jazykom.

„To je Ara,“ vysvetľuje riaditeľ. „Jeden z najväčších papagájov na svete. V našej zoo najväčší. Práve toho som vám chcel ukázať...“

Obzerám si Aru a on si obzerá mňa. Zvedavo gúľa okáľmi a ustavične dačo hundre. Ale je nádherný, lagan! Na chrbte ligotavo modrý, akoby perie bolo z najkvalitnejšej ocele, na bruchu žltý ako zrelý citrón. Líca sa mu belejú a uprostred bielych pier hmýria sa čierne brčká. Ozajstný krásavec.

Keď som si už do vôle poobzeral Aru, riaditeľ ma chytí za lakeť a šepká: „A teraz tajomstvo.“

Akéže tajomstvo? Myslel som, že je to všetko, a ono to hlavné ešte len príde. Zvedavý som bol na prasknutie.

„Dobrý deň, Ara!“ pozdravil riaditeľ obra papagája.

„Dobrý deň, dobrý deň...!“ zaškrečalo odkiaľsi z hlčky kletky. To sa ozval ktorýsi z vlnkovaných.

„Teba sa nepýtam, galgan,“ zahriakol riaditeľ vlnkovaného nezbedníka. A znova sa prihovril obrovi: „Dobrý deň, Ara!“

Ara pogúľal očami, odrazu ich mal akési šibalsky veselé, a ozval sa: „Si somár, si somár!“

pu!“ Nuž sa vyškriabal na veličnú jedľu a tam si spravil nocľah.

Oddychuje, podriemkava, a tu ho zrazu zobudia akési hlasy. Pritúlil sa mládenček k stromu, načúva, čo to bude, kto to ide.

A boli to dvanásti zbojníci a trinásť kapitán.

„Kamaráti moji, prenocujeme pod touto jedľou,“ povedal zbojnícky kapitán, a tak zhodili všetci vrecia na zem. Potom nakládli oheň a začali si opekať slaninu.

Keď sa zbojníci najedli, napili, znova sa ozval ich kapitán:

„Chlapci, veru by dobre bolo zakopať náš poklad rovno tu pod jedľu. Vezmime si len toľko, čo nám treba, a ostatok nechajme tu. Keď nám bude zlato chýbať, vrátíme sa.“

Mládenčeka na jedli pri týchto slovách len tak nadhadzovalo. Ale zbojníci ho na šťastie nezačuli, lebo kapitán práve vravel:

„Aby si nikto nemohol poklad vziať sám, vydá ho zem len tomu, kto príde so všetkými kamarátmi.“

Potom zbojníci zlaté peniaze zakopali a kapitán pôrobil zemi tak, aby sa nikomu neotvorila, kým si nepríde po ne so svojimi dvanástimi chlapcami.

Ráno zbojníci odišli, mládenček

zoskočil z jedle a rozbehol sa domov. Celú noc premýšľal, ako by zbojníckemu kapitánovi cez rozum prešiel a poklady vykopal, a teraz mu voľačo svitlo v hlave. Nuž bežal, kým bez dychu nepríbehol do otcovej pastierskej chalupy.

„Ej, ale si sa chytro zo sveta vrátil!“ vítal otec syna.

„Vrátil, otec, vrátil, ale azda som predsa šťastie našiel.“

Pastier iba pokrútil hlavou, ale nechal syna, nech si robí, čo chce. A mládenček nelenil. Šikovne šiel zháňať vajíčka. Keď ich už nazhánal, nakládol ich kvočkám do hniezd a netrpezlivo čakal, kedy sa mu kurence vyľahnu. Sliepky dobre choval a obchádzal ich ako rúča gazdin-ká. Napokon si veru aj poskočil od radosti, keď už videl krídliky kuriatok okolo kvočiek.

„Azda predsa len dobre obídem!“ povedal si a pozorne vybral z kurníc dvanásť kohútikov. Potom ich vložil do veľkého koša, zaviazal plachietkou a hybaj cez tri dediny späť pod tú jedľu, kde nocoval.

„No, tu som! Prišiel som si po poklad aj s dvanástimi chlapcami!“

V tej chvíli sa zem zachvela, otvorila sa a ukázala mládenčovi vrecia s peniazmi. Mládenec si z nich odsypal do koša toľko, že ich ledva domov doniesol. Ale nenechal si ich len pre seba. Podaroval z nich aj iným bedárom, ktorí treli takú istú biedu ako on.

Riaditeľ zdrevenel. Chvíľu akoby lapal dych, potom temer skríkol: „Čo to táraš, chumaj!“

„Si somár, si somár...“ zopakoval Ara a mocným zakriveným zobákom sa zasekol do sieťového oka, akoby chcel preštiknúť drôt.

„Odpovedz, ako sa na slušného papagája patrí,“ dohovárал riaditeľ obrovi: „No pekne povedz, ako som ťa učil — Dobrý deň, Ara!“

„Si somár, si somár...“ ozvalo sa znova hrdelne, zaokrúhľe-ne, lež celkom zrozumiteľne.

„Vie dobre hovoriť,“ pochválil som zmäteného riaditeľa. „Dobre ste ho naučili.“

„Toto som ho ja neučil,“ odsekol urazený riaditeľ.

„Ale hovorí skoro ako človek,“ rozvíjam ďalej chválu na papagájove schopnosti.

„Veru brýzga ako človek,“ riekol na to. „Ale ja chcem, aby hovoril ako papagáj.“ A zase k papagájovi „Dobrý deň, Ara!“

„Dobrý deň,“ odpovedal Ara konečne správne.

Už ho chcel riaditeľ pochváliť, vtom však papagájisko zbadalo, že sa vlastne pomýlilo, a vykričlo: „Si somár, si somár!“

Riaditeľ začal meniť farby. Raz bol biely ako krieda, raz zase červený ani rak, ako keby patrilo do rodiny papagájovitých.

„Chruňo,“ zahundral celkom rozzúrený. Chudák, chcel sa popýšiť, a hľa, takto sa to skončilo, papagáj mu nadáva do somárov. „Daktorý z opatrovateľov ho naučil takéto sprostosti. To iste mne naprieky.“

Pochopil som, že tá nadávka nepatrila Arovi, lež opatrovateľovi, a odľahlo mi.

„Ale veď to nič, hlavná vec, že vie rozprávať,“ utešujem riaditeľa, ktorý stojí pred mnou celý zdrvený.

„Akože nič, hocikoho sem dovediem, pred každým mi vynadá. Ľaľa takto: Si somár, si somár!“ a riaditeľovi sa celkom dobre podarilo napodobniť papagájov hrdelný hlas.

V duchu som sa výborne zabával.

A hľa, Ara mu na to odpovedá: „Dobrý deň, pane! Dobrý deň, pane!“

„No vidíte, direktor,“ smejem sa. „Predsa vie, čo sa patrí. Teraz mu vy nadávate, a on vám želá dobrý deň. Obráťte si úlohy a všetko bude v poriadku.“

„Ja mu mám nadávať?“ pýta sa riaditeľ.

„No a...?“

„Nikdy! Ak sa papagájovi nepatrí nadávať, o to menej sa to patrí riaditeľovi.“

To teda je pravda, uznal som v duchu.

„Nič sa nedá robiť, Ara musíš ešte chodiť do školy,“ vraví riaditeľ obrovskému papagájovi. „Podvečer si ťa vezmem do parády!“ Môžeš sa tešiť, nevychovanec!“

A obrátil sa, že ideme ďalej. Ako som sa zvrtol, zahliadol som za rohom stavania, kde držia krmivo, rozosmiatu tvár. Mládenčisko sa tak vyškieľalo, že ústa malo rozťahnuté od ucha k uchu. Bol to len zlomok okamihu, lebo tvár vzápätí zmizla.

Od toho dňa nikdy som nezabudol zájsť ku kletke s papagájmi. A vždy som sa prihovril Arovi: „Dobrý deň, Ara.“

A farebný obor vždy priletel na sieť a pekne mi odpovedal: „Dobrý deň, pane.“

Riaditeľ ho teda skutočne musel poriadne vziať do parády.

O červenom kvete, roznášajúcom spánok po svete

Zaspala Morena zimným šantním zmorená, i spala, spala od svitania do mrkania, od mrkania do svitania: cez jar i cez leto — do prvého snehu jesenného.

V tom spaní-polonežití mala sny dobré i zlé, pekné i mrzké — ako ľudské — a každý sen, keď už bol nastal, do svojej podoby vzrastal: planý do stridžej huby, jedovatého kvetu, plodu skaznickeho, mrzký do tvaru nepekného, do huby mazľavej. Zdravé sny do liečivých zelín a takých cenín. Pekné sny do ruží deväťstoriakových rásťli a sny, z ktorých bol jeden ospalý, podobu maku dostali.

Preto mak uspáva, preto sa na uspatie rozgaudzaným deťom jeho vývar dával, preto sa z neho opoj vyrába.

KLIMENT ONDREJKA

Premeškaná príležitosť pre draka

BIBIANA WALLNEROVÁ

Bola raz jedna princezná, na ktorej by si pochutil hociktorý drak. Ba, nebola jedna. Bolo ich vari dvadsať, či päťdesiat a všetky žili v krásnom zámku. Ale nie naraz. Pekne jedna po druhej. Možno päťsto, možno tisíc rokov... kto to vie? Ale nielen princezné, i stavitelia a prestavby, sluhovia a stráže, hodové sieňe a temnice, boje a bojovníci sa striedali na týchto miestach po dlhé časy, a preto hradu a jeho okoliu ostalo meno Bojnice.

Princezné snívali o princoch a o paráde, bojovníci o hrdinstvách, kniežatá o bohatstve, poddaní o chle-

be a slobode, ale nikomu sa ani neprisnilo, že žijú na zámku, ktorý vyrástol z vody. Áno, z vody. Tak ako vodný kameň v čajníku. Ten „čajník“ tam pod zámkom dodnes je, ibaže už v ňom nevie voda. Vyzerá ako vyschnutá studňa.

Keď bola Zem mladá a rozmarná a keď sa ľahko rozčúlila a rozplakala horúcimi slzami, býval tu na tomto mieste gejzír. Vystrekoval z hlbokého kotlíka, zaprskal si, zalial celé okolie horúcou spľškou, a keď bolo všetko okolo gejzira uvarené pekne na mäko, prišiel Čas a pekne za tepla formoval túto krajinu. Tak ostal na

dne hlboký kotlík a nad ním sa vytvoril klobúk z vareného vápenca a všelijakých prísad a ten rástol, rástol, až bol z neho kopec z travertínu. Taký travertín zaleje a konzervuje všetko, čo tu predtým žilo. Napríklad kosť z jeleňa, tura alebo mastodonta.

Medzi časom Zem zväžnela. Prestala soplť a gejíriť. Horúci prameň sa odsťahoval, vytryskol v Bojniciach na inom mieste a na travertínovej terase vyrastala pomaly pevnosť, hrad, zámok.

Keď teda sa toto všetko stalo, už sa dávno nevedelo, že kedysi tu boli

pratury a mastodonty. Ale tí, ktorí sa spustili do hlbokých vrstiev pod Bojnický zámok, aby vyniesli na povrch kúsok dávnej pravdy, našli v travertíne skamenelé kosti mastodonta a tých, čo prišli po ňom. Mastodont, čiže praslon, chodieval sem na rekreáciu v čase, keď tu rástli obrovské teplomilné stromy (taký slon toho predsa zožerie), pásol sa na bojnických praduboch a škoricovníkoch. Mastodont mal rád teplúčko a pri horúcom prameni si lebedil. Prevaľoval sa v bahne a ryčal od rozkoše. Bol taký zabratý do svojej bojnickej blaženosti, že ani nezbadal, ako ho ulovili a zjedli.

Mastodont a po ňom mamut boli peknou porciou mäsa. Pračlovekovci mali radi mastodontie a mamutie hody v Bojniciach už aj preto, lebo v horúcej vode sa ľahšie umývajú riady. Celý kmeň sa vtedy najedol. Pračlovečatá behali s masnými prstami po tábore, hrali sa na lovca a na mamuta, mlátili sa menšími kosťami, až praoteckovia odpásali remeň z mastodonto-mamutej kože a vysvetlili pračlovečatám, že taká kosť nie je hračka, ale solidná surovina — i keď je uvarená.

No len čo sa horúci prameň odsťahoval spod travertínovej terasy, zmizlo aj jazierko a ostal po ňom vymletý prázdny priestor — jaskyňa. Čas nazrel do jaskyne a povedal si, že by sa sa tu mali robiť menšie úpravy:

nejaké záclonky, trochu kamenných kvetov a zeleniny, povedzme tufový karfiol — ten v jaskyni pekne ukáže a dobre sa drží.

„A kedy to bude?“ spýtala sa jaskyňa dutým hlasom, aký mávajú jaskyne.

„Až naprší,“ povedal Čas.

A pri tom ostalo. Pretože pršieva odvtedy už mnoho tisíc rokov, narástli v jaskyni záclonky a koberce zo skaly, cez ktorú preskakuje dažďová voda. Aj ten karfiol tam môžete nájsť. Rastie rýchlosťou tak centimeter za

100—200 rokov, podľa toho, ktorých tisíc rokov ako prší. Aj kamenný karfiol treba zalievať, aby pekne rástol.

Jaskyňa pod bojnickým hradom by bola vlastne ideálne bývanie pre draka. Pravda, nie dnes, ale pred niekoľkými storočiami. Pekné vlhké prítmie, elegantné kvaple, tri-štyrikrát za sto rokov čerstvá princezná na dosah dračej ruky a kamenný karfiol ako správny prívarok. No, našťastie, v čase, keď na hrade žili princezné a kňazné, nedozvedel sa o jaskyni nijaký drak.

Ak by sa náhodou teraz nejaký drak zaujímal o ubytovanie v bojnickej jaskyni, povedzte mu, že je to premeškaná vec. Princezné u nás vymreli, tie filmové hviezdy, ktoré cho-

dia do Bojníc natáčať filmy o princeznách, to nie je primeraná strava pre draka, a ešte pár vecí by sa mu nepáčilo. Drak má totiž rád pokoj a bojnická jaskyňa je sprístupnená verejnosti. Asi by sa mu nepáčilo, keby ho vyrušovali školské výpravy a vedeckí pracovníci, ktorí skúmajú kvaple a travertín.

A nám by sa tiež nepáčilo, keby nám nejaký drak spásol tufový karfiol a aragonitové kryštály, ktoré tu rástli toľké tisícročia.

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Rak a háčik

JÁN TURAN

*Silon, plavák, olovko a háčik, —
bambuska aj nový navijačik —
to všetko mal pri jazere rybár.
Rybárovi len úlovok chýbal.*

*Kde je jalec
hoci ako palec?
A kde kapor,
čo urobí nápor?
Kde je karas,
čo by zabral naraz?*

Ako šiel šijací stroj na huby

JÁN NAVRÁTIL

Chodieval na huby otec, chodieval na huby syn a išiel na huby aj šijací stroj. Že ako? Na kolieskach. Krútili sa mu, krútili, iba jedno sa stále zastavovalo a vŕzgalo. Šijací stroj sa preto zastavil v opravovni a nechal si koliesko namazať. Odvtedy sa mu krútilo ako ostatné.

Za dolinou odbočil šijací stroj z hlavnej cesty a čoskoro bol v lese. Chodil od stromu k stromu, hľadal, no po hubách ani stopy, ani stopky.

„Zájdem hlbšie do lesa,“ povedal si šijací stroj. „Na kraji vyzbierali huby otec s chlapcom.“

No hlbšie v lese tiež nič a uprostred lesa celkom nič. Iba dve veveričky sa tam bili o lieskový orech. Prvá pritom roztrhala druhej kožuch a tá plakala, akoby mala namiesto nosa cibuľu.

„Čo mi povie mama? Čo mi povie?“

Šijací stroj sa zastavil a tej uplakanej povedal:

„Zmláti ťa lieskovičou, o tom nepochybuj! No keď mi poradiš, kde nájdem huby, zašijem ti kožuch.“

„Poradím,“ sľubovala veverička. „V húštine pri dvoch brezách rastú brezáky a plávky, a keď budeš mať šťastie, nájdeš aj dubák.“

Šijací stroj zašil veveričke kožuch a zamieril teda k dvom brezám. Prehľadal húštie, porozhŕňal opadané lístie, ba i pod starým pňom hrabal, no i tu po hubách ani stopky.

„Je sucho,“ povedal si šijací stroj. „Počkám, kým naprší, potom bude húb ako po daždi.“

Sadol si pod brezu a čakal, kedy sa schýli k dažďu. Na oblohe sa síce ukázali mračná, ale malé. Jedny ako roztrhané vreckovky, iné ako roztrhané prestieradlá na stôl.

„Z tých pršať nebude,“ usúdil šijací stroj. „K dažďu treba mračno ako štvrt oblohy alebo ako pol oblohy. Nie takéto zdrapy.“

K dvom brezám sa zatúlal medveď. Keď zbadal šijací stroj, prihovril sa mu.

„Počuj, priateľko! Môj medvedík si roztrhal nohavice. Nezašil by si mu ich?“

„Prečo nie? I tak nemám čo robiť. Prišiel som na huby, a húb nieto.“

Medveď teda priviedol medvieďa, ktorému šijací stroj obšil nohavice. Po medveďovi prišla srna so srnčiatkom a šijací stroj zaplátal srnčiatku bodkovanú blúzku. Potom prišli zajace s roztrhanými košielkami. Potom zase medvieďa, zasa srnčiatko a zase zajace. Šijací stroj nestačil obšivať, lebo v lese je plno trnia, krovia a šaty sa tam trhajú jedna radosť. Vlastne jedna žalosť.

„Som tu ako v krajčírskych dielni, nie na hubách,“ šomral šijací stroj. „Neodpočiniem si, ani húb nenazbieram.“ Rozhodol sa, že viac plátať nebude.

Vyvesil tabuľu CELOZÁVODNÁ DOVOLENKA, sadol si pod brezu a pozeral na oblohy, ktoré boli stále iba ako vreckovky a prestieradlá. Vtedy mu v šijacej hlave napadlo, že by mohol oblohy pozošivať.

„Ihlu mám, nite mám,“ povedal si a hneď sa pustil do práce. Ani si veru nemožno predstaviť lepšieho hubára, ako je šijací stroj. I o dažď sa postará. Do obeda mal oblohu ako štvrt oblohy, do olovrantu ako pol oblohy a do večera bola celá obloha zatiahnutá. Z mračna sa zablysklo, zahrnelo a spustil sa lejak. Šijací stroj sa rýchlo ukryl pod brezu, ale dažďové kvapky ho čoskoro našli a poliali dvojnásobne.

„Hubárovi dažď neprekáža,“ utešoval sa šijací stroj. „Veď uschnem.“

*Nieto pstruha,
krásneho jak dúha.
Nieto mieňa,
čo sa drží tieňa.*

*Nie je štuca
jak od lakta ruka,
ani hrúzik
tenký ako fúzik,
ani mrena
kdesi spod koreňa,
lebo háčik
zhltol rybárovi ráčik.
Ba rak! A mal klepetá!
V rakovi bol teda háčik!
A to nie je klebeta...*

Ako sa zjavila prvá sopka

FILIPÍNSKA ROZPRÁVKA

Na jednom filipínskom ostrove vládol starý mocný panovník. Jeho slovo bolo pre každého obyvateľa ostrova zákonom, lebo vládca bol spravodlivý a múdry.

Ludia na ostrove žili v blahobyte. Často usporadúvali veľkolepé sláv-

nosti, na ktorých spievali a tancovali na počesť víťazstiev nad prišelcami z iných ostrovov, čo ich neraz prepadávali.

Jedného dňa zhromaždil starý vládca všetkých obyvateľov ostrova na veľkom poli a hlasno im prikázal:

„Zhromaždil som vás tu preto, aby som vám oznámil, že odteraz každému zakazujem vystupovať na vrcholec tohto vrchu.“ a ukázal na neďaleký vysoký zalesnený vrch.

„Zapamätajte si môj príkaz a dodržiavajte ho,“ skončil starý vládca.

Ludia zborovo odpovedali: „Áno,“ a zdvihli ruky na znak prísahy. Vzápätí stavec zmizol. Prešlo veľa dní, ale starý vládca sa neukazoval. Ľudia žili naďalej v hoj-

Aj uschol. Iba na ihle mu zostala kvapka vody, keď však zbadal okolo seba huby, zabudol na ňu. Hneď sa dal do zbierania. Cez konáre briez sa predralo slniečko a hubárovi príjemne zohrievalo chrbát.

Keď šijací stroj vyzbieral všetky huby, ponavliekal ich na nite a nite natiahol medzi dve brezy. Tak ich sušil.

„Dnes mám tri nite húb, zajtra nazbieram zasa tri nite, pozajtra zasa tri,“ uvažoval mechanizovaný hubár. „To bude dohromady skoro desať nití. Potom pôjdem domov.“

Na druhý deň chcel šijací stroj znova zošívvať oblaky, ale čo sa to s ním porobilo? Porucha. Zhrdzavela mu ihla. Nešlo ani hore, ani dolu. I lesk stratila, bola hnedá ako líška, čo spoza krieka sledovala, ako sa šijací stroj trápi.

„Poradím ti čosi,“ prihovorila sa líška šijaciemu stroju. „Ale za radu mi dáš svoje huby!“

„Huby? Ledva som ich nazbieral,“ nesúhlasil šijací stroj.

„Pozošíváš mračná, naprší a nazbieraš si iné. Keby som ja vedela šiť, nestrácala by som tu s tebou čas.“

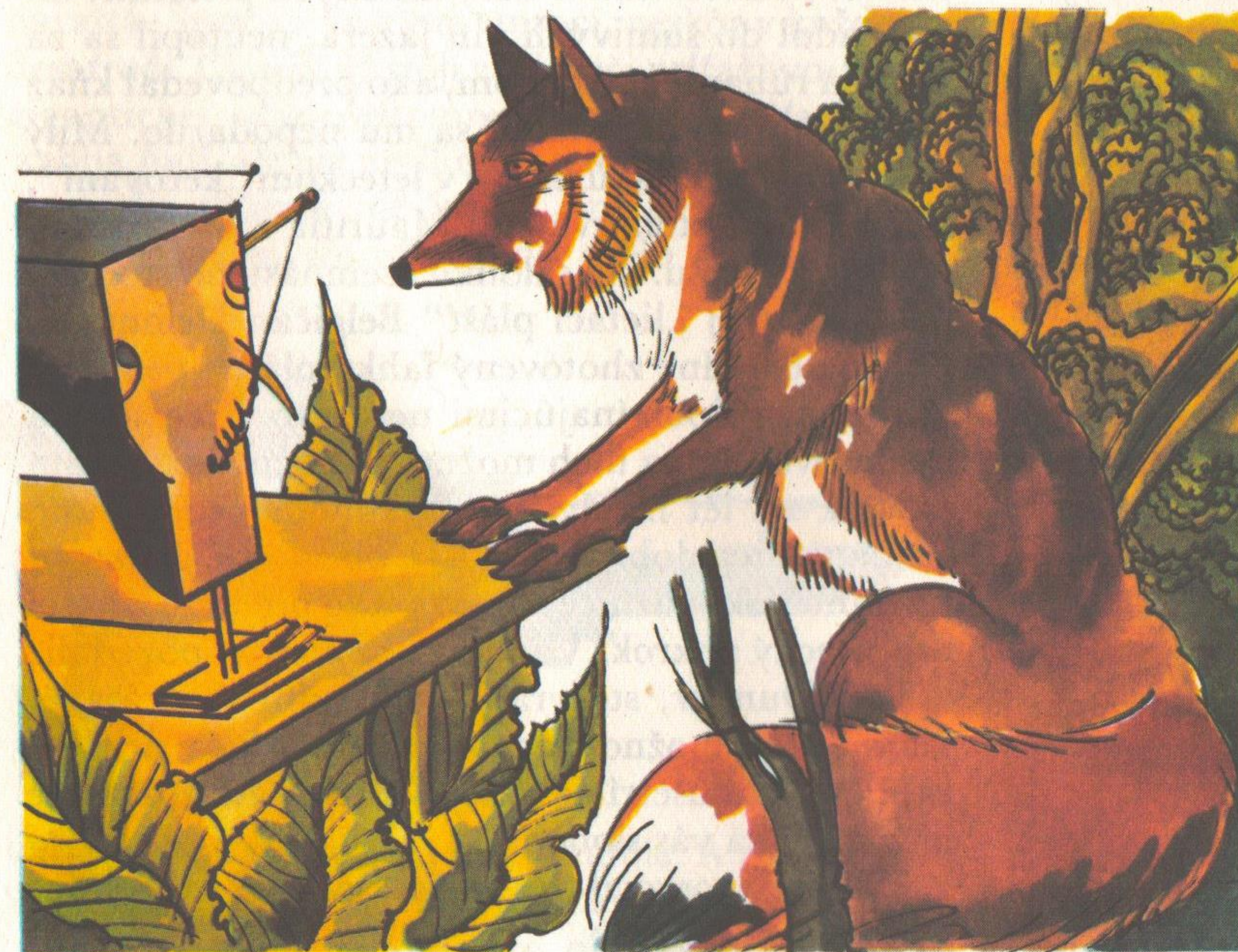

„Mám huby iba na troch nitiach,“ povedal šijací stroj. „Jednu niť ti dám za radu.“

„Dobre,“ súhlasila líška a vzala si huby. „Vieš, kde nájdeš ihly? Na borovici.“

Šijací stroj sa buchol po šijacej hlave. „Na to som mohol prísť aj sám!“

Šiel k borovici, odtrhol z nej jednu ihlu a nasadil si ju miesto

svojej hrdzavej. Ale keď chcel do nej navliecť niť, zistil, že ihla z borovice nemá uško.

„Čo teraz?“ premýšľal hubár krajčír. „Aha, už to mám! Natrhám veľa borovicových ihiel a budem nimi oblaky spínať ako špendlíkmi.“

Natrhál teda. A spínal. Do obeda mal mračno ako štvrt oblohy, do večera ako celá obloha. Z mračna sa zablysko, zahrmelo a pršalo, až tak pichalo. Veruže pichalo. A lesom sa ozýval strašný piskot a vreskot a rev a škreky.

Zvieratá nevedeli, čo sa robí. Iba líška si povšimla v dažďových kvapkách ihly. Hneď vedela, že pichlavý pohromu narobil šijací stroj. Po daždi bežala k nemu.

„Všetky zvieratá sú dopichané, ako keby ich boli napadli osy. Keď sa dozvedia, že pichlavý dažď si zostrojil ty, rozlámu ťa na kúsky a odnesú ťa do zberu. Daj mi dve zvyšné nite s hubami a neprezradím ťa.“

Šijaciemu stroju sa veru do zberu nechcelo. Dal líške huby a bežal z lesa, kým bola ešte noc. Odvtedy sa v lese ani neukázal. Aspoň ja som ho tam nikdy nestretol.

nosti a pokoji, ako predtým zberali úrody, a nik ich nenapádal. Postupne ľudia zabudli na slová starého vládcu. Túžba dozvedieť sa tajomstvo zakázaného vrchu bola prisilná, až napokon porušili príkaz a vystúpili na jeho vrcholec. Aké však bolo ich prekvapenie, keď tam uvideli hlbokú jamu, plnú plnučičkú klenotov a vzácnych pokladov. Oči im len-len že neoslepli od jagotu perál, rubínov, topásov, smaragdov, diamantov a zlata.

Nevládali odtrhnúť zrak od toľkej nádhery, kochali sa pokladmi a podaktorí sa už-úž chystali zostúpiť do jamy a nabráť si z nich, keď sa zrazu rozľahol hromový hlas ich starého vládcu:

„Neposlúchli ste môj príkaz. Tak nech za trest sa valia na vás zemetrasenia, blesk, hrom a uragán!“

Len čo vládca vyslovil svoju kliatbu, rozľahol sa strašný rachot, hora sa roztvorila a chrlila zo seba oheň a úlomky skál.

Odvtedy sopky dosť často vyčíňajú na ostrove a o vrchu sa povráva, že je prvou sopkou na Filipínach.

Prel. JOZEF GENZOR

Na krídlach vtákov

Tak ako po svitaní príde poludnie, musela aj v ľudskej histórii prísť chvíľa, keď ktosi neznámy uveril mýtu a snu a začal v nich vidieť návod. Dejiny nám neuchovali mená prvých odvážlivcov, ktorí sa pokúsili zhotoviť krídla pre človeka. Až neskôr si letopisci všimajú čudákov, ktorí sa usilujú

napodobniť let vtákov. Prvým známym odvážlivcom je Abul Quasim, od jeho nevydareného letu uplynulo už takmer jedenásť storočí. O čosi neskôr si z veľkých vtáčích pier zhotovil krídla aj muž známy ako Mudrc z Andalúzie. Vyštveral sa na vysoké zrázne návršie, potom na bralo nad ním, vyliezol na strom nad bralom a smelo sa spustil do hlbiny. Krídla však nevydržali a odvážlivec, ktorý chcel napodobniť Ikara, okúsil aj jeho osud: dolámal sa. Pohotoví letopisec zaznamenal udalosť týmto veršom:

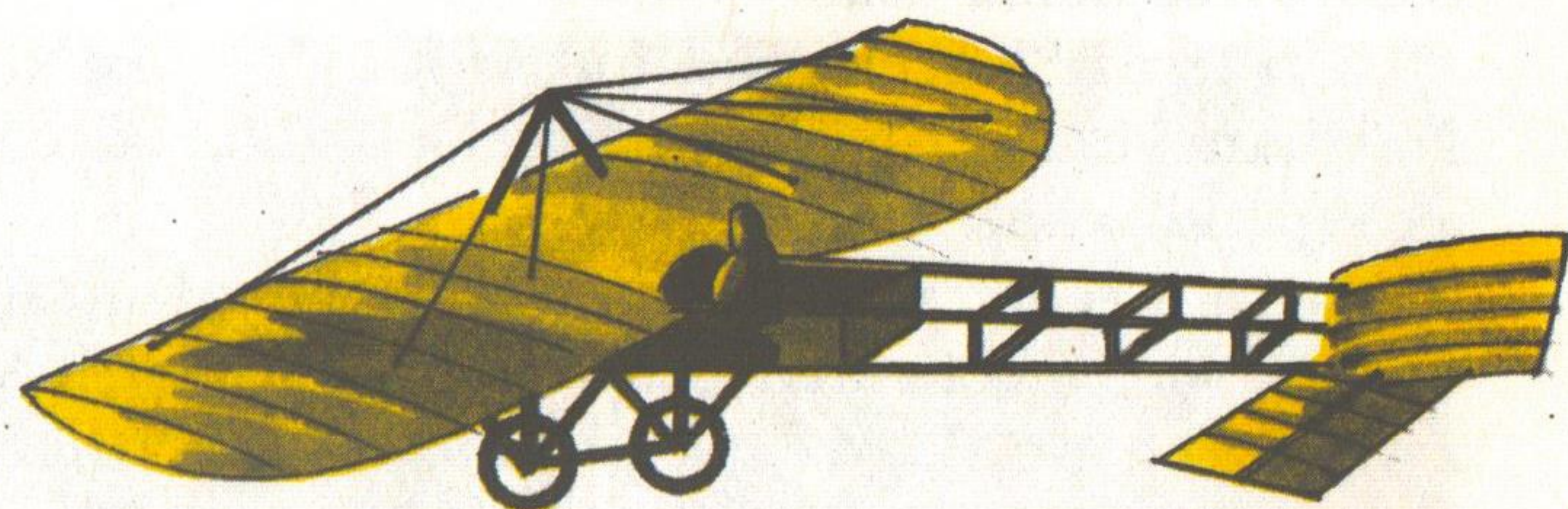
*Prekonal rýchlosťou let pštroší,
nemal však silu, ktorá supu nosí.*

O dvesto rokov neskôr zlieta z mešity v Nišpure nebojácny Peržan, ktorý takisto zostal mrzákom a ľudia sa mu do smrti neprestali posmievat'. Príkladov je čoraz viac. Let vtákov inšpiruje rovnako jednoduchých ľudí i učencov. Veľký stredoveký umelec a vedec Leonardo da Vinci študuje vtáčí let a píše dielo O lete vtákov, sám sa však nikdy nepokúša vzlietnuť. Istý Giovanni Battista nepíše nijaké dielo, no o to usilovnejšie zbiera vhodné perie, zväzuje krídla, lepí na ne perá a pri vhodnom vetre sa spúšťa ponad Trazimenské

jazero. Preletel ho na údiv mnohých prítomných. Nespadol do šumivých vln jazera, neutopil sa za trest za rúhanie sa anjelom, ako predpovedal kňaz z kazateľnice, ale pristáť sa mu nepodarilo. Milý Giovanni nemal skúsenosti v leteckom „kerovaní“, narazil do kostola svätého Maurícia a div pri tom nevypustil dušu. Na sklonku osemnásteho storočia dokončil svoj „lietací plášť“ Belgičan Defontage. Bol to dôkladne zhotovený ľahký plášť s pevnými krídlami, pripomínajúcimi netopiera. Ich tvorca vyhlasoval, že na nich možno bezpečne lietať, sám sa však na let neodvážil. Po dlhom neúspešnom hľadaní letca-dobrovoľníka sa obrátil so žiadosťou na francúzske väznice a tie vskutku prejavili zmysel pre letecký pokrok. Väzňovi Dumierovi povedali: Pán Dumier, ste vrah a vaše dni sú zrátané. Dáme vám možnosť zachrániť sa. Ak sa pri lete zabijete, štát ušetrí na vašej poprave. Ak zostanete nažive, čaká vás sloboda.

Dumier zoskočil z akejsi vysokej zbrojnice a vylietal si slobodu.

Olivera z Malmesbury stál podobný pokus život, tak ako stovky mužov pred ním. Nedarí sa ani

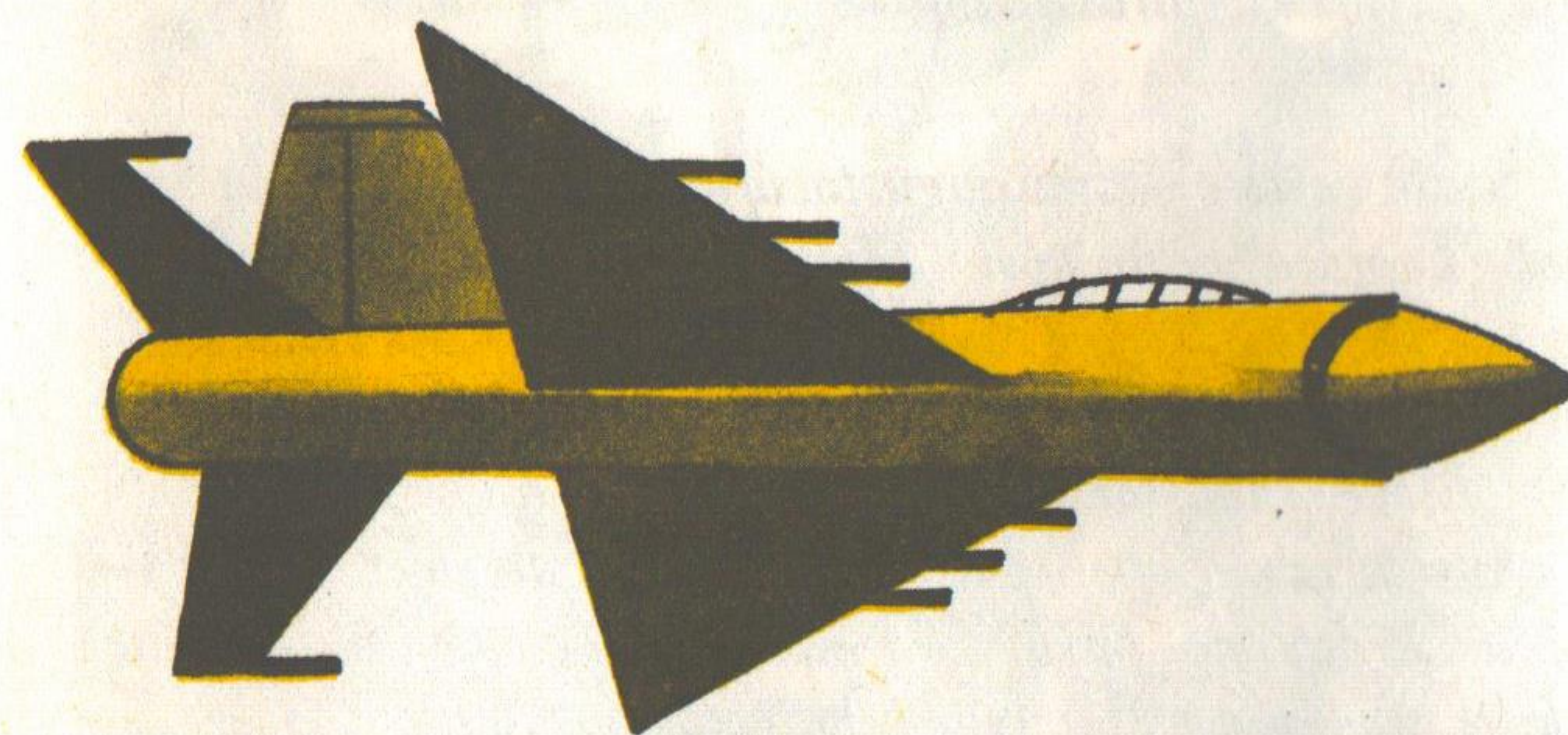
istému Aderovi, ktorý v roku 1897 zostrojil netopierie lietadlo, výsledok: hromada trosiek a pod nimi doráňaný človek. V starých ruských letopisoch sa spomína bojarský mládenec, ktorý vyšiel na zvoncu, rozťahol ruky s krídlami, zoskočil a preletel ponad zástupy ľudí. Nestalo sa mu nič.

„Pop krídla spálil a div ich neprekliat“, končí kronikár.

Túžba po lietaní neobišla ani naše kraje.

Z Červeného Kláštora je známy mních Cyprián. Z belavých brál Pienin preletával bystrú riekou Dunajec. To je pravda. Podľa povesti sa však lietajúci mních neuspokojil s krátkym letom, ale pristával až na Kriváni. Nedolámal, nedochrámal sa ako mnohí iní, no cirkevná vrchnosť mu lietanie zakázala, aby vraj nepohoršoval veriacich.

Väčšinu týchto odvážlivcov čaká osud Ikara. Krídla sa lámu, padajú, horia. Rad tragédií narastá. Sprvu v každom storočí, neskôr v každom desaťročí. Človek už stojí zoči-voči príťažlivosti, tej gigantickej, všadeprítomnej sile zeme. Príťažlivosť zabíja ľudí, ale nie myšlienku a túžbu človeka. Ďalší smelci skúšajú iné krídla, iné lietadlá, ale až v osemnástom storočí sa do výšin vznesie prvý

balón s človekom v prútenej gondole. A zároveň so vznikom balónu vzniká aj názor, že to je jediná cesta človeka k lietaniu, že do výšav sa nikdy nevznesie lietadlo ťažšie ako vzduch, hoci príroda tvrdí aj pravý opak. Mnoho vedcov si osvojilo tento nesprávny názor, ale mnoho ľudí o ňom nevedelo, a tí skúšali ďalej. Ruský kapitán Možajskij zostrojil v devätnástom storočí prvé lietadlo ťažšie ako vzduch a na začiatku nášho storočia americkí opravári bicyklov, bratia Wilbur a Orville Wrightovci, sadajú do lietadla vlastnej konštrukcie a preletia prvých 260 metrov. Na Nový rok 1914 už nastupujú do lietadla z jedľového dreva a írskoho plátna prví leteckí pasažieri. O desať rokov neskôr lietadlá lietajú päť ráz rýchlejšie. Množia sa predpovede o význame leteckej dopravy v budúcnosti. Stavajú sa stále výkonnejšie, rýchlejšie lietadlá a ich tvorcovia vedia: lietadlá sú naozaj ako vtáky, môžu lietať iba tam, kde je vzduch. Ak chce človek vyletieť vyššie, do hĺbin vesmíru, ak chce poznačiť svojimi šľapajami Mesiac i Mars, ak chce lietať v mrazivom vzduchoprázdne, musí si zostrojiť iné krídla, celkom nepodobné krídlam orla či sokola.

Krídla, ktoré sa nazývajú rakety.

Vrany

*Vrany samy
pod oknami
dlho krákali.*

*Vela ich tam stálo.
Čože sa im stalo?
Jedlo čakali.*

*Mal som zrnká v malom site,
dala mi ich Žita.
Videl som, že nie sú syté,
dal som im aj žita.*

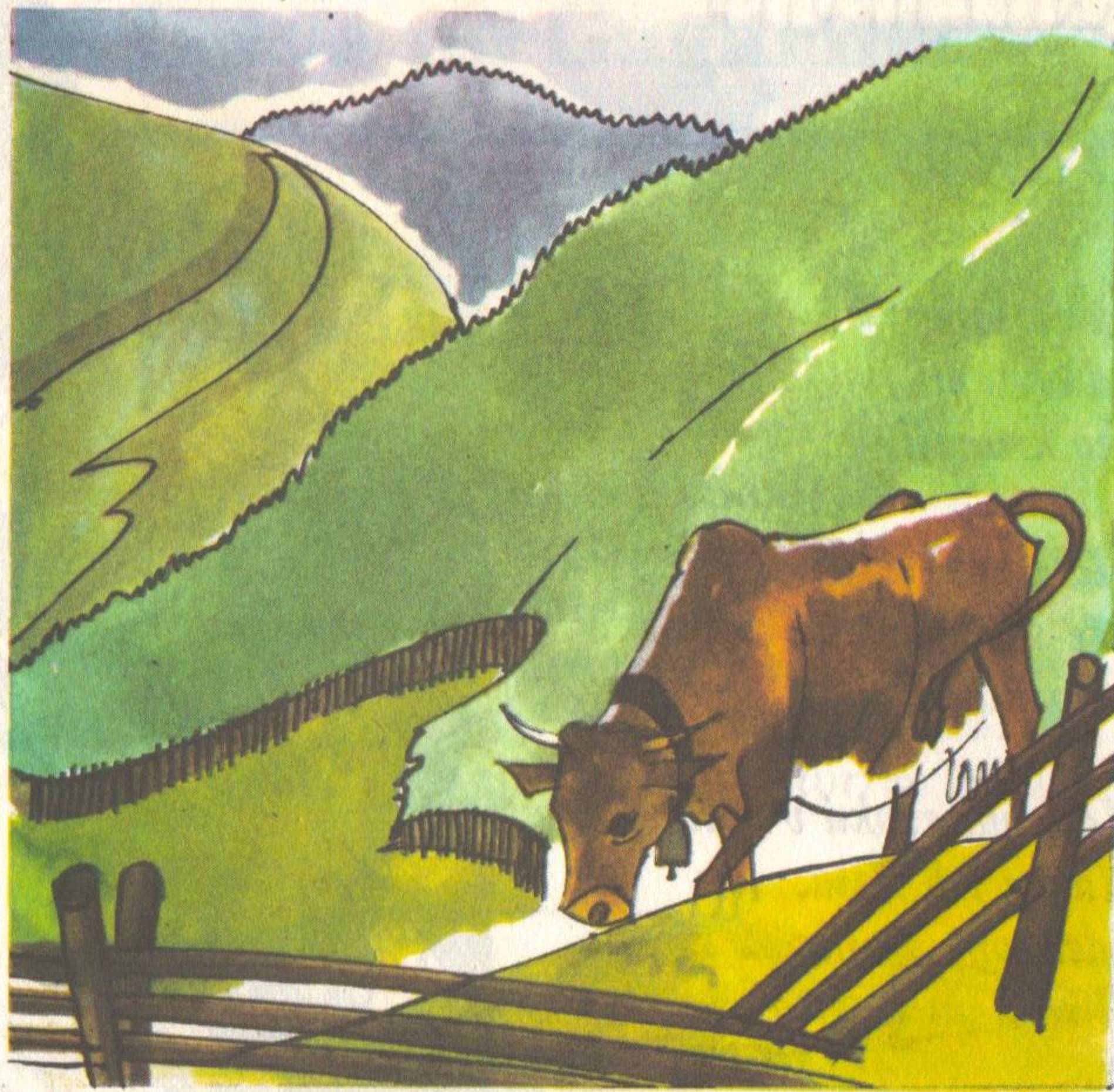
*Sedem zrníek spolu zjedli,
ôsme načali.
Potom ku mne večer z jedlí
krá-krá-kráčali.*

Pra-pra-prááásk!

*Mal som vám staručkého pradeda,
ktorý sa nebál ani medveda.
Akého som mal prapradeda,
o tom sa ani vravieť nedá.
Najveselší bol praprapradedko,
mal kocúrka s bielou baretkou.
S dlhočiznou bradou ako pradené
pýšieval sa môj prapraprapradedo.
A prapraprapradedo?
Chodil s veľkou taškou.
Mal v nej toľko kľamstiev,
až raz pra-pra-praskol.*

Lysanka

JÁN POLIAK

Lysanka! Len čo začujem tvoje meno, už mám v predstave tvoje veľké múdre oči, tvoju pomalú chôdzu, tvoje plavohnedé telo. Bola si dlhé roky našou pomocníčkou. Priahali sme ťa do voza i do pluhu. Chutilo nám tvoje mliečko a radi sme ťa pásavali. Čo sa s tebou porobilo, že si jedného dňa akosi čudne dostupovala na zadnú ľavú nohu? A prečo si sa na druhé ráno nemohla zdvihnúť a zostala si ležať, keď tvoje družky odchádzali z maštale na pasienok? Otec i bratia ťa dvíhali, ale ty, keď si sa horko-ťažko zviechala na tri nohy, zvalila si sa na opačnú stranu.

Zavalila si nás starostou. Otec ti obväzoval nohu handrami, poliatymi špiritusom. Predkladali sme ti datelinku a v твоjich očiach sme čítali, ako trpíš. Dni a týždne si takto ležala na jednom boku. Aby slama pod tebou nehnila, chlapi ťa z času na čas aspoň presúvali pomocou povrazov a drúkov.

Vždy mi stislo srdce, keď som otvoril maštálne dvere a ty si skrútila ku mne hlavu. Akoby si bola očami prosila o zľutovanie. Srst z tela ti pľzla a stehno od dlhého ležania bralo skazu. Otec ťa mohol dať zabíť, skrútiť tak utrpenie tvoje i starosť svoju, a predsa tak neurobil. Možno v kútiku srdca prechovával nádej, akú sme prechovávali všetci.

Sklamala si nás.

Raz ráno vkróčili mama do maštale a ty si neobrátila k nim hlavu. Ležala si stuhnutá, hlava v posledných krčoch zasunutá pod válov.

Viem to len z počutia, lebo neodhodlal som sa vtedy ísť do maštale. Aj to viem, že si sa nebránila, keď ti na nohy upevňovali povrazy. Pokorne si sa dala vliecť cez maštálny prah. A ticho si ležala aj na rebrináku, v ktorom ťa tvoje družky odvádzali na konský cintorín. Splynulo tvoje telo s hlinou alebo ho za čerstva vyhrabali kočovní cigáni?

Mňa život ešte za mlada odviaľ daleko od rodičovského domu. Nekráčaval som viac za pluhom, neplieskal som bičom nad mordujúcimi sa kravičkami. Prešli aj celé mesiace, čo som ani len nevidel oddané služobníčky chudobných gazdov. A predsa mi Lysanka neschádzala z pamäti. Vracala sa mi do rozpomienok spolu s domovom a detskými kamarátstvami.

Stalo sa to v jednu augustovú nedeľu. Dopoludnia som bol s kamarátmi na púti v Horoviciach. Horovická púť bola pre nás vytúženým sviatkom, na ktorý sme si týždne vopred sporili peniaze. I v onen deň sme si priniesli z Horovíc púťové, radostné zážitky zo strelnice a z kolotoča.

Ani sa nám popoludní nechcelo vziať do ruky bič a vyháňať kravy na pašu. Tá každodenná povinnosť nám akosi nevoňala v slávny deň horovickkej púte.

Kravy sme pásavali po vyprahnutých kopcoch a kamenitých jarkoch, kde sme už poznali každý krík. Neďaleko dediny bol aj obecný háj, kam sa smeli kravy púšťať iba na pár dní koncom leta. Na tieto dni sme sa vždy ohromne tešili. Lebo háj poskytoval množstvo príležitostí k všelijakým zábakvám.

Nuž a aby mal deň horovickkej púte nielen dobrý začiatok, ale aj veselý koniec, zamierili sme v ten deň s kravami k háju. V hustom háji sa mohli kravy ľahko stratíť, preto som jednej zavesil na krk zvonec. Bol to plecháč, veľký ako hrniec, a jeho trepot zaliehal až do dediny.

Upevnil som ho na Malinu, a nie na Lysanku. Lysaňa sa držala kráv a neodbiehala od nich. Z môjho trojčlenného stádočka ma najväčšmi zamestnávala Malina, mladá mocná krava s výzorom vola, vždy hotová do súbojov s inými kravami.

Reku, ak budem počuť Malinu, ostatné kravy sú neďaleko.

Došli sme do hája a vyhnali sme kravy strminou na mierny úval, kadiaľ viedla cesta. Po jej stranách rástli štíhle dubce, redšie a menej pretkané krovím ako v iných kútoch hája. Uvalina bola teda priehladná. Ako stvorená pre nás. Kravy sa popásavali dokola, veselo potriasali liatovcami a plecháčmi. My sme sa mohli oddať hrám. Mrštýň farárov paholok Barna vyšplhal sa na mladý vysoký dubec,

rozknísal ho a ovesil sa naň. Dubec sa ohol sta švihadlo. K Barnovi sa vyškriabal Fero Košťal, založil dubec svojím telom a ostatní sme sa natahovali za klesajúcou korunou. Povyskočili sme k najspodnejším vetvám a už bol dubec náš. Keď sa koruny zachytil iba jeden chlapec a Barna s Ferom zoskočili, dubec sa vymrštil aj s priveskom. Po-

tom pomaly znovu klesal. Bolo to znamenité a neomrzelo nás taktó sa hojdať ani do večera. Keď jeden dubec stratil pružnosť a odovzdane sa prehol nad cestu, vzali sme do parády ďalší.

Popoludnie sa minulo a ja som nemusel ani raz opustiť plošinu. Malina napodiv stále vypásala priestor, v ktorom som ju mal na očiach alebo v dosluchu. Ostatné dve kravy som síce k večeru nevidel, ale — hovorím si — nebudú ďaleko od svojej vodkyne.

Na horu začal padať súmrak. Chlapci sa vybrali zháňať kravy. Aj ja som obehol za zvukom plecháča. Malinu som našiel medzi kroviskami, kde si šklbala vysokú trávu. Ale čo to? Ani Lysaňu, ani Strakuľu pri nej nevidím. Pasú sa vari kúsok ďalej? Poobzerám sa dookola, pobehnem vpravo, vľavo, ale kráv niet.

Kamaráti už nastrájajú svoje kravy dolu cestou. Márne sa ich vypyťujem, či nevideli moje dve stratené. Tu vynorí sa z krovia prestrašená hlava Fera Košťala. Aj jemu vraj chýbajú dve jalovice. Trocha mi odlahlo, že nie som jediný. Aby sa mi nestratila ešte aj Malina, poslal som ju s ostatnými kravami domov a s Ferom som sa dal do prekutávania okolitých hústín.

Šero hustlo. Vtom ku mne doľahol z dialky známy hlas. Otec. Prichádzal z pravej strany hája a vykrikoval, že tam našiel v dateline dve kravy. Ulahčilo sa mi. To bude Lysanka a Strakuľa... Ale len čo sa kravy vynorili zo záhybu cesty, poznal som, že márne som sa tešil. Otec hnal pred sebou Ferove jalovice. Išiel vraj práve od brata z Kopanic, kravy sa mu z dialky ponášali na naše, nuž vybral sa za nimi a dohnal ich za zvukom zvoncov.

„A naše si nevidel?“

„Aké naše?“

Sklopenými očami dotvrdil som, čo otec vytušil aj z môjho výzoru. Zahrešil mi ktoréhosi svätého, až ma mráz prebral, a nešetrne ma zadrmcoval za plece. Ani som nečakal na príkazy, dal som sa do behu smerom k farárovým Dubinám. Predo mnou ozvalo sa tiahle zabučanie a z lesnej chamrade vystúpila krava. „Strakuľa!“ skríkol som a poškočilo mi srdce. Všetko je, reku, v poriadku. Obzerám sa, pobehnem v smere, odkiaľ Strakuľa prišla. No Lysanky niet. Otec medzitým pripojil Strakuľu k Ferovým jaloviciam a nakázal mu, čo má vyriadiť doma našej materi. Potom sa oboril na mňa, čo čakám. Treba vraj obehnúť celý háj. Vtedy už tma priam prikvačila stromy. Ešte nikdy som nekráčal nočným lesom. Náhlivo som sa pustil dolu hájom. Prichádzajúc k poliam, zahol som spodným okrajom hája a dal som sa opäť do behu. Zakrátko som dosiahol hrebeň a mohol som zamieriť k úvalu. Hviezdy už pokryli oblohu a kosáčik mesiaca pokúšal sa preraziť tmu. Potkýnal som sa o kamene a pne. Dreváčky sa mi zaplietali do haluzia. Nohy mi poháňala nielen horlivosť, ale aj strach. Kdeže

teraz myslieť na uznojenú tvár, na polepené vlasy, na zarážajúci sa dych, keď za každým stromom môže na mňa striechnúť nejaká potvora.

„Lysanka! Lysanka!“ vykrikujem na plné hrdlo a zakaždým na chvíľu zastanem, či sa neozve kravské zabučanie alebo lomoz konárov. Tamto čosi zapraskalo! Ach, to iba vetrík ulomil suchú haluz. Upalujem ďalej hore strminou. Predo mnou sa mihajú čudné svetielka. Naháňajú mi husaciu kožu. A čo to tam skáče? Akási čierna guľka podhodí sa oproti mne, zastane a zase poskočí. Premáham stápnutie a veľkým oblúkom obchádzam príšeru.

„Lysanka!“ prekrikujem nočnú tmú a nežičlivá hora vracia mi posmešnú ozvenu. Do hlasu vkladám všetku nehu. Azda sa Lysanka zľutuje a ozve sa. V duchu však snujem plán, ako pochytiť chabinu a zmlátiť ju, čo sa len do nej popracuje.

Prichádzam na úval. Ponad cestu klonia sa tri dubce sťa traja pokorení mladíci. Zohýbajú sa ku mne, akoby ma chceli k zemi pritlačiť.

„Lysanka!“ unikám ich hrozbám a mierim k Dubinám. Do cesty mi vstupuje otec.

„Všetko som tu prehladal, darmo sa tu budeš zrážať!“ Z otcových slov vane hrozba.

Zdola, od cesty, zableskne sa svetlo. Zakrátko rozpoznávame kontúry — to mama prichodí s petrolejovým lampášom. So vzdychaním a bedákaním, ako vždy, keď sa niečo prihodi.

„No, čo už teraz robíš?!“

„Však keď sme ju nenašli, kým bolo vidno, kdeže ju nájdeme v takej tme! Poďme domov a prideme hneď za svitania!“ utišuje ju otec.

Mne je to akosi všetko jedno. Prikážu behať po hore, budem behať. Prikážu ísť domov, pôjdem domov.

Bez Lysanky spúšťame sa dolu hájom. Svetlo lampáša kýva sa po kmeňoch, lemujúcich cestu. Otec a matka vedú ustarané reči a ja pár krokov pred nimi stieram si z tváre znoj. V Kamennej ceste stúpila mi do nôh únava natoľko, že ich dvíham ako polená. No len nezaostať, lebo dosiahne ma otec a... „Pankhart nepodarený, takúto starosť nám narobiť,“ dopadá mi päst na chrbát. Úder ma pozdvihne na duchu a rezkejšie poskočím z dosahu rodičovských rúk.

Plní obáv ukladáme sa do postelí. Ja ani nemuknem. V hlave mi hučí, a len čo sa schúlím pod perinu, usínam. Ale spánok je trhaný. V noci sa zobúdzam, lebo rodičia sa zhovávajú. Myslia, že spím, a hovoria o mne. Vraj ako len behal po hore a že však on sám sa najlepšie vytrстал. Z hlasu som zacítil súciti. Rozhovor prestáva a sen mi zatvára oči. Nie nadtľho. Otec vykrikuje čosi zo spánku. Mama ho drmancujú, aby sa prebudil. Strhne sa a vypráva, ako sa mu snivalo, že Lysanku zastrelili pytlíaci. Pokladali ju vraj za jeleňa. Zavalili nás chmúrne predstavy. Na spanie nieto už ani pomyslenia. Len čo sa začala tma trochu trhať, vyskočili sme z postelí. Pohádzali na seba šaty a vykročili sme do olovnateho prítmnia. V Kamennej ceste sa už trochu rozjasnilo, ale aj tak ani slychu po človeku. Iba pod hájom strelili sme starého Rajnohu z Kopaníc. Udivene sa nás spýtal, kde tak skoro. Zaiste si myslel, že za nekalými úmyslami. Otec ukázal na mňa a čosi zahundral. Rajnoha porozumel a zopakoval svoju starú pesničku:

„Dneska tie decká len zhonby vyvádzať, a lichva nech sa bárs aj potľčie.“

Hora nás uvítala chladným prítmím. Z listia sprchali kvapky rosy. Očami prebodávam hustinu po pravici i po ľavici. Mierime k úvaline, odkiaľ sa máme rozísť vo tri smery. V duchu znovu splietam plán pomsty. Lysaňu priviažem doma o válov a udžáram ju bičiskom.

Cesta sa prehýba k plošine, poznačenej tromi sklonenými dubcami. Zastavujeme sa, aby sme si rozdelili úlohy. Obzerám sa dookola a zrak mi padá dolu, na čistinku poniže sklonené dubce.

Čo to? Marí sa mi v očiach? Na mieste, ktorým som

Plamienok

JURAJ ANDRIČÍK

V bukovom polienku bol schovaný žltý plamienok. Bol schovaný tak opatrne a čušal, že ho nik nevidel ani nepočul.

Ktohovie, či bol schovaný, keď ho nik nevidel ani nepočul.

Veď uvidíte.

Polienko ležalo na lesnej čistinke a vyzeralo to tak, že sa vyhrieva na slniečku. Slniečko pripekalo, pripekalo a polienko si myslelo, že slnečné lúče hľadajú plamienok. Povedalo slniečku:

„Daj ty plamienku pokoj. Neváb ho ty von. Plamienok je ešte mladý, nerozumný, mohol by niečo vyparatiť.“

Staré múdre slnko poslúchlo a skrylo sa za mrak.

Po slnku si všimol polienko dážď. Búšil do polienka kvapkami, ako keď niekto klope.

„Daj ty plamienku pokoj, načo by ti bol. Hneď by si ho uhasil.“

Starý múdry dážď poslúchol a dal polienku pokoj.

Z lesnej čistinky priviezli polienko do kólne. Uložili ho na samý vrch polienkovej hromádky.

„Ešte sa nemôžem ukázať?“ opýtal sa opatrne a potichučky plamienok.

„Ešte nie. Keby ťa tu niekto uvidel, hneď by bol s tebou koniec.“

Prečo by bol s plamienkom koniec?

včera prešiel zo päť ráz, leží Lysanka. Očami nás sleduje a ticho pomrnkáva. Pár skokmi som pri nej.

„Lysanka moja!“ oblápam jej hlavu, na ktorej sa zračí spokojnosť, že postrelila svojich pánov. Z hlavy mi vyprchala pomsta, šetrne zaháňam starú kravičku a starostlivo ju zastrájam na cestu.

Uradovaní rodičia kráčajú za mnou, ako aj večer, ibaže buchňatý chýbajú.

Kde mohla byť Lysanka, keď sme ju večer hľadali? — vrtalo mi hlavou. Kde bola, tam bola, len nech ju už máme!

Vyliali by mu na hlavu plné vedro vody. A tá by ho zmárnila.

Kedy sa teda ukáže, že v polienku je ukrytý plamienok?

Trebárs aj hneď. Choďte a doneste polienko.

Deti položili polienko do piecky, v ktorej pobežovalo už veľa iných plamienkov. Keď plamienok uvidel, že jeho kamaráti pobežujú po polienkach, vykukol aj on. Najprv pomaly, potichučky, poobzeral sa okolo seba, ale potom vyskočil a poskakoval, len to tak v polienku praskalo.

A v izbe bolo teplúčko ako vtedy v lese, keď pripekalo slnko a plamienok nesmel von.

Dve stoličky pri okne

NATAŠA TANSKÁ

„Nie!“ zreval som. „Nie, nie, nie! Teraz nie!“ Zavýjal som ako šakal, hodil som sa na zem a búchal päťami do koberca, až sa otvorili dvere a stála v nich mama s veľkou lyžicou, ako miešala v kuchyni omáčku, a otec s knihou, ktorú práve čítal:

„Čo sa stalo?!“

„Úúúú!“ zavýjal som, „akurát teraz, keď náčelník Veľký Orol vystrelil šíp na podlého zradcu Sokolie Oko!“

Nariekal som a skuvíňal, ale bolo to márne: televízor urobil „pf“ — a zhasol.

Predstavil som si, ako Sokolie Oko teraz padá z koňa, ako ho Veľký Orol a jeho statoční priatelia dobehujú a berú do zajatia a ako ja to všetko už nevidím.

Rozplakal som sa:

„Čo budem celý večer robiť?!“

Otec a mama na seba pozreli. Bol to taký pohľad, akým sa vždy dorozumievajú, keď nechcú predomnou hovoriť.

„Hádam sa nebudeme zaoberať nejakým plačúcim dojčatom,“ povedala mama, zvrtila sa a odchádzala.

„Vstaň,“ povedal otec potichu.

Vedel som, že je zle. Keď otec začal potichu a pokojne, bolo vždy veľmi zle. Keď sa najviac hneval, vždy takmer šepkal, a toho som sa bál oveľa väčšmi, ako keď zvýšil hlas.

„A choď si umyť pred večerou ruky.“

Zamračil som sa a šiel som do kúpeľne krokom, ktorý mama volá „umierajúca labuť“.

Pri večeri som bol ešte vždy zdutý, a keď som dojedal, zasa som povedal, že neviem, čo mám robiť, keď telka nefunguje a úlohy už mám hotové.

„Keď nevieš, tvoja chyba,“ povedala mama a zase sa tak významne pozrela na otca, „ja a otec ideme pozerať televíziu.“

„Kde?“ povedal som.

„Doma,“ usmiala sa mama.

„Veď je telka pokazená,“ povedal som.

„Naša nie,“ odvetil otec a odišiel do obývačky.

„My máme ešte jednu,“ pošepkala mi mama, keď utierala riad, „z mladosti, keď sme nemali mnoho peňazí...“

Otvoril som ústa od prekvapenia, ale hneď som ich zasa zavrel: nechcelo sa mi veriť, že by naši mali ešte jednu tajnú telku niekde v skrini... najskôr to bude nejaký figeľ.

Dovliekol som sa do svojej izby, ale nechal som dvere otvorené. Počul som, ako mama doumývala riad a išla za otcom. Lenže — čuduj sa, svete — v obývačke bola tma. Keď tam otec po večeri vošiel, vôbec nezažal a ani mama to teraz neurobila.

V tej tme bolo počuť, ako otec prenáša stoličky a otvára oblok — a zasa bolo ticho.

Čo tam len robia? pomyslel som si.

Bol som strašne zvedavý.

Darmo som sa usiloval čítať, vydržal som iba chvíľu.

A hoci som vedel, že sa nepatrí načúvať, vyšiel som tíško do predsieni a indiánskym krokom som sa priblížil k obývačke.

Odchýlil som dvere a uvidel čudný obraz.

Oblok bol dokorán a na oblohe svietil mesiac ani oranžový semafor. Pred oblokom sedeli vedľa seba na stoličkách otec a mama. Boli ku mne obrátení chrbtom, takže ma nevideli. Sedeli tíško a nehybne, dve tmavé postavy oproti nebu.

Čo sa tu robí?

Stál som vo dverách a čakal, či sa niečo stane. Musí sa niečo stať, myslel som si, nesedia predsa len tak, potme na stoličkách, prinesených k obloku.

Aj sa stalo.

Mama zrazu povedala:

„Baránok.“

„Šľahačka,“ povedal otec.

„Loď, čo sa potápa,“ povedala mama.

„Ryba, ktorá vytŕča hlavu z vody,“ povedal otec.

Po chrbte mi prešli zimomriavky. Bolo to všetko také záhadné: tmavá izba, rodičia, nehybne

sediaci ani čierni vtáci a vraviaci akési zaklínadlá tichým hlasom sprisahancov... Videlo sa mi, že zaraz odhalím dajaké strašné tajomstvo.

„Káčer Donald,“ povedal otec.

„A tamto je krokodíl,“ povedala mama.

Pozrel som do obloka a zrazu som všetko pochopil.

Otec a mama sedeli pred najväčšou telkou na svete. Oblok bola obrazovka a obraz tam vonku nádherne farebný, žiarivý a neprestajne sa menil. Žltý, veselý obláčik sa začal natahovať, očervenieval a o chvíľku celkom zosivel, takže vyzeral ako postava v handrách:

„Stará žobráčka,“ povedala mama.

Nad obzorom sa vynoril zelený pás, ako trávnik, čo delí dialnicu: najprv bol hustý, ale potom sa mu začali trepotiť okraje, akosi sa spenil, našľahal a obledol.

„Jašterica,“ povedala mama.

„Vodnár,“ vykrikoval som.

Celkom som zabudol, že som tu tajne!

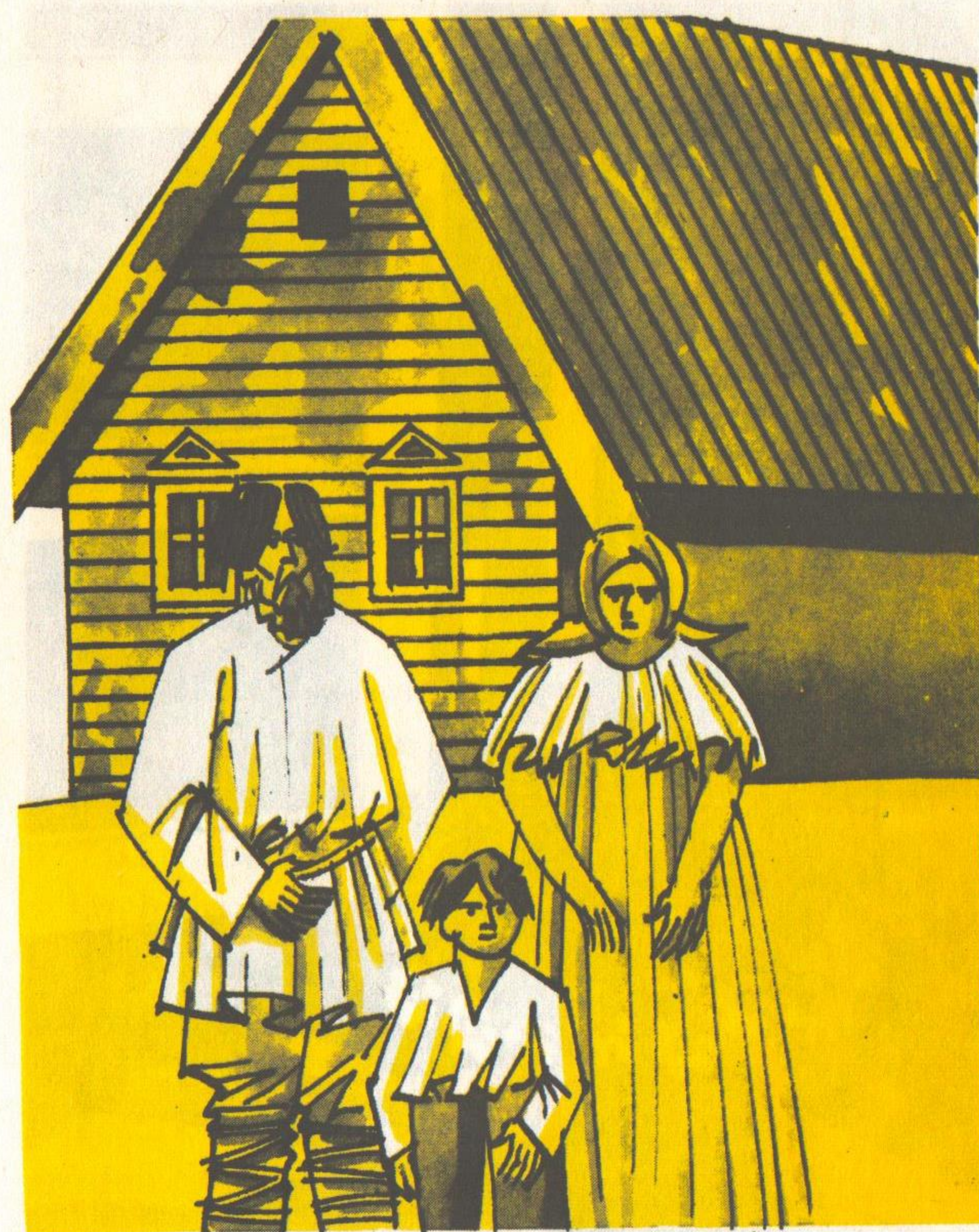
Čakal som, čo bude, ale ani mama ani otec sa neobzreli. A tak som si vzal vankúš a sadol som si medzi nich a pozerali sme na to krásne farebné vysielanie, čo sa pred nami odohrávalo, hádali sme všetci traja, čo bude ďalej, na čo sa premení obláčik, ktorý sa práve objavil, a pretekali sme sa, kto z nás to uhádne najlepšie.

Vtom sa na oblohe zjavila prvá hviezda.

„Hviezdička,“ povedala mama, „vidíš? Ďalší program je už iba pre dospelých.“

Ale mne sa nechcelo odísť.

V okolitých domoch svietili obloky modrým svetlom drobulinkých obrazoviek, a tak sa mi zdalo, že to predstavenie na oblohe je len pre nás troch, pre mamu, pre otca a pre mňa — na takom širokom plátne, také drahé a výpravné, že by bolo odo mňa neslušné nevyčkať koniec.

Matrioška s modrými očami

ANNA GELHAAROVÁ

Nikolka nebol bohatý, ale jeho práca sa mu preveľmi páčila. Najprv vyrezal bábiky, potom im namaľoval krásne tváričky a šaty a nakoniec išiel so svojimi matrioškami na trh, kde ho deti vždy vítali s veľkým jasotom.

Raz Nikolka vyrezal neobyčajne krásnu matriošku. Keď jej namaľoval nádherné modré oči, vzdychol si:

„Ach, keby som bol bohatý! Ako by som si len žil po pansky.“

„Keď chceš, môže sa stať!“

Vtom Matrioška začala tancovať a všade kde sa rozkrútila, kopili sa zlaté mince.

Nikolka od úžasu skamenel. Napchával si tašky, ba doniesol si aj vrece. A keď pozbieral všetky žiariace kúsky zlata, matrioška prehovorila:

„Maj sa dobre, Nikolka, teš sa! Ale odteraz už nesmieš vyrezávať, lebo by sa tvoje bohatstvo tak chytro rozplynulo, ako chytro k tebe prišlo.“

„Také šťastie! Konečne môžu moje ruky odpočívať.“

Nikola sa vyškriabal na pec a vyspával. Potom si vzal malú mincu a kúpil si lavicu. Keď už sedel na nej, zamyslel sa: „Prečo som si nekúpil viac, keď si teraz môžem dovoliť všetko.“ Išiel teda do mesta a zaobstaral si, po čom mu len srdce zatúžilo.

Keď sa mu zdala chalupa úzkou, dal si postaviť nádherný dom. Ba sa i oženil a čoskoro mal utešeného syna. Ach, aký šťastný človek bol Nikolka. Šťastný, prešťastný.

Netrvalo dlho a Nikolka začal byť zrazu nespokojný a smutný. Pozeral sa zo ženy na syna a pískal si žiaľne piesne.

Jedného dňa zablúdil Nikolka v lese. Behal sem a tam, ale márne. Cestu domov nevedel nájsť. Posadil sa teda na peň, zvesil hlavu a meravo hľadel do trávy. Zrazu zbadal klátik. Celkom mimovoľne vytiahol nôž a začal vyrezávať.

„Hneď by mohla byť matrioška hotová,“ mrmlal si a pospevoval. „Teraz viem, prečo som bol smutný!“ zišlo mu na um, smial sa a veľmi sa tešil.

„Dobre si to rozmysli, Nikolka! Ak začneš opäť vyrezávať, tvoje zázračné bohatstvo zmizne,“ napomínala ho matrioška.

„Môže! Rád ho vrátim. Načo sú mi peniaze, keď nemôžem robiť to, z čoho mám radosť?“

Len čo to Nikolka povedal, matrioška zmizla.

A zrazu ľahko našiel cestu späť. Vyšiel z lesa a opäť stála pred ním jeho stará chalupa. Žena a malý syn sedeli na priedomí.

Čoskoro všetci traja vyrezávali. A boli šťastní, lebo práca im prinášala radosť.

Z nem. prel. K. MAJEROVÁ

Čo kto vie

*Prvdáci sú maličkí,
majú malé ručičky,
ale preto kreslia pekné
srdiečka a ružičky.*

Iveta Šimeková,
Prievidza-Necpaly

Veverička

*Na vysokom strome
veverička skáče,
kto neverí, nech sa pozrie,
hneď vám to ukáže.*

Tatian Hupková,
Veľký Krúš

Mier

Noc zakrýva hlavne kanónov a z očí loví žiaľ
a chytá úsmev za úsmevom a do hláv sa vkráda slovo mier
a vyháňa slovo vojna.

Už nikdy viac nedáme zahynúť ľuďom v koncentrákoch
a na otvorenom fronte, kde sa bili od rána až do hlbkej noci
milióny mužov za to, čo sa volalo sloboda.

Keď zvädne kvietok a zo stromu spadne list,
akoby sa vždy skosilo zopár tých, čo chceli mier,
keď kosa skosí zopár stebiel trávy,
akoby padlo zopár ľudí, čo milovali mier a chceli si ho odniesť
z mora krvi, v ktorom sa kúpali ľudské životy.
Noc sa zakráda do hlbín zeme a svitá...

Ulicami plávajú stovky vavrínových kytíček
a za nimi mnoho tvárí, čo dostali to najcennejšie — mier!
Ulicami plávajú tanky
a na nich tí, čo sa šesť rokov drali za slobodu.
Je krásne májové ráno, ulice jasajú slobodou,
všetci túžia po tom, aby bol večný mier.

Martin Feldek,
ZDŠ, Bratislava

Čo rozprával starý otec

Môj starý otec bol drevorubačom. Celý týždeň nechodil domov. Len na nedeľu. Raz, keď išli drevorubači cez les, našli raneného partizána. Uložili ho do koliby. Chlapi ostali pri partizánovi. Jeden z nich však išiel do dediny, aby mu priviedol lekára. Bolo to veľmi nebezpečné, lebo v dedine bolo veľa Nemcov. Lekár raneného partizána vyliečil a ten sa mohol vrátiť k svojim kamarátom. Na starého otca, ktorý pomohol zachrániť raneného partizána, som veľmi hrdý.

Ján Lodňan,
ZDŠ

Kresba Klaudie Budayovej,
Nové Mesto nad Váhom

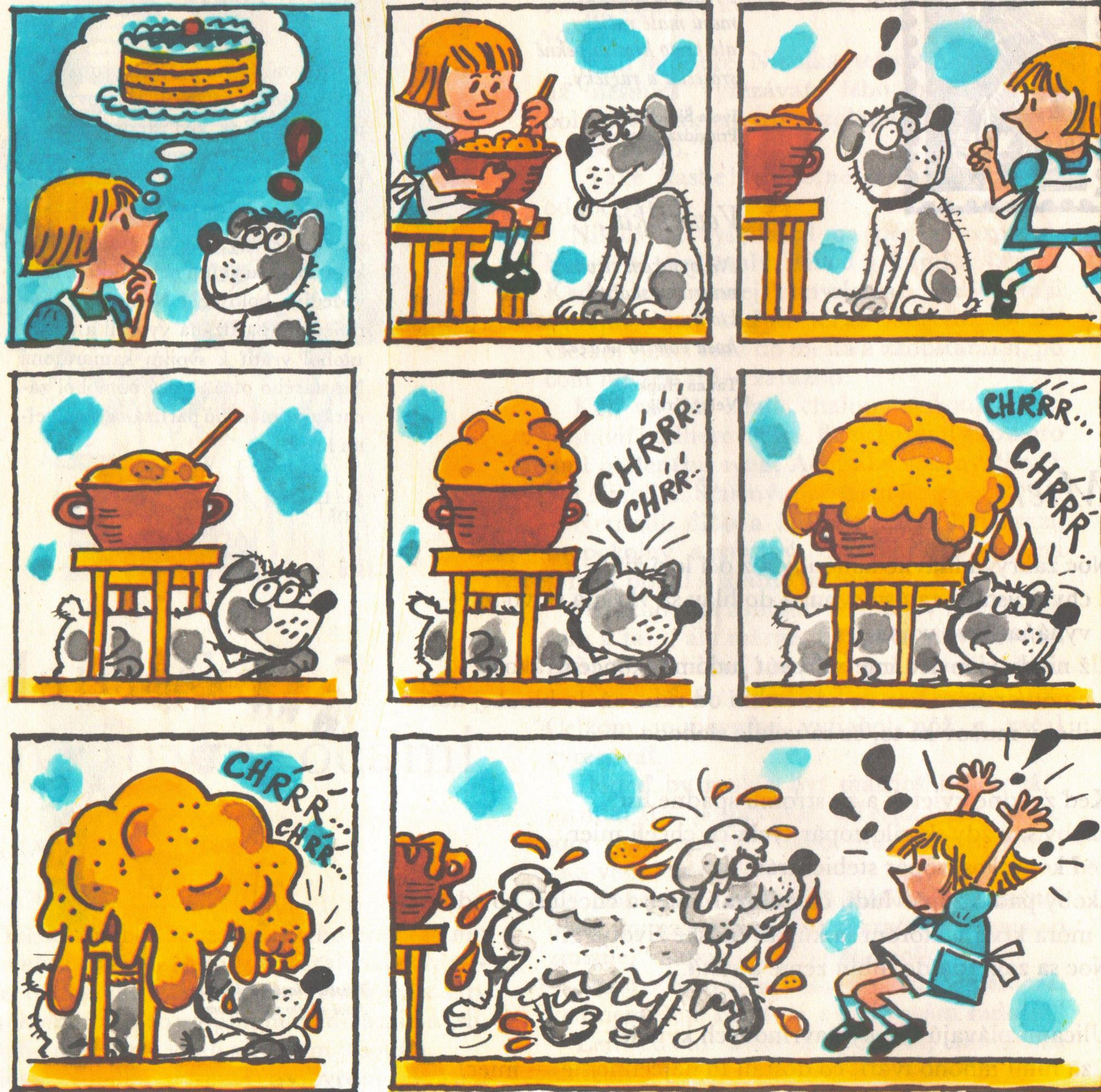
Slniečko

*Každé ráno ta vidíme
hneď, ako sa zobudíme.
Má ta iste každý rád,
lebo si náš kamarát.*

Peter Lehocký,
Horné Trhovište

Barik — dobrý strážca...

KRESLÍ BOŽENA HAJDUČÍKOVÁ

Slnečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová ul. 35/a. Telefón 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Mariássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, 805 10 Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.